

SLEKT OG DATA

MEDLEMSBLAD FOR SLEKT OG DATA

| ÅRGANG | 36 | NR. 1 | 2025 |

TEMA:

Utvandring til Amerika

Norske og amerikanske
kilder til emigranter

Utvandrer-
jubileet

Finn emigranter
som byttet navn

MEDLEMSBLAD

for Slekt og Data.
Utkommer med
3 nummer pr. år

ABONNEMENT

for bibliotek og liknende
institusjoner kan tegnes
for kr 625,- pr. år.

ANNONSER

Lina Bjelland Myrvoll

E-POST:

generalsekretar@slektogdata.no

TLF.: 22 42 24 00

SLEKT OG DATA

POST/BESØKSADRESSE:

Øvre Slottsgate 2B,
0157 Oslo

TLF.: 22 42 24 00

www.slektogdata.no

REDAKTØR

Lina Bjelland Myrvoll

E-POST:

generalsekretar@slektogdata.no

REDAKSJONSLEDER

Knut S. Sørhusbakken

E-POST:

redaksjonsleder@slektogdata.no

OPPLAG

7700

DESIGN OG LAYOUT

Morten Hernæs

Aksell

TRYKK

aksell

TRYKT
I NORGE

NO - 1470

Trykksak
2041 0379

ISSN 0803-0510

SLEKT OG DATA

INNHold

LEDER

- 3** Slekt i Amerika
– sporene etter utvandringen

TEMA

UTVANDRING TIL AMERIKA

- 4** Fra Norge til Amerika:
Utvandringshistorie
- 7** Emigrantspor i
norske arkiver
- 10** Nye emigrantprotokoller
på Digitalarkivet
- 14** Finn slektninger som
byttet navn i USA
- 19** Hvordan finne
slekt i USA?
- 24** Finn emigranter
på Ellis Island
- 26** Den norsk-
amerikanske pressen
- 31** Mine besteforeldres
emigrantreiser
- 36** Familien som fulgte
troen til Utah
- 41** Slekt og Data markerer
utvandrerjubileet
- 44** Amerikabrev til
glede for alle
- 46** Norske emigranter
i Gravminner

FORSIDEN

Avgang med emigrant-
skipet Montebello i 1903.

FOTO: ANDERS BEER WILSE /
NORSK FOLKEMUSEUM

4

7

14

19

41

Slekt i Amerika – sporene etter utvandringen

I år markerer vi 200-årsjubileet for den første organiserte utvandringen fra Norge til Amerika. I 1825 satte seilskipet Restauration kursen fra Stavanger mot New York med 52 norske emigranter om bord. Dette ble starten på en av de største folkevandringerne i norsk historie. Mellom 1825 og 1930 forlot rundt 850 000 nordmenn hjemlandet sitt på jakt etter et bedre liv.

Denne historien er også en del av slekten til mange. Kanskje har du allerede kontakt med etterkommere i Amerika? Jeg har selv familie som utvandret til USA på 1900-tallet, i søken etter bedre arbeidsmuligheter. De har hele tiden holdt kontakt med familien her hjemme, og vi har hatt gleden av å besøke hverandre på tvers av Atlanteren.

Men for mange av oss stopper sporene ofte ved slektningenes ankomst til Amerika. Endret de navn, slik at det er vanskelig å vite om vi har funnet rett person? Hvor slo de seg ned – og flyttet de ofte? Hvordan kan vi lete videre for å få flere svar?

I årets første utgave av medlemsbladet gir vi deg flere innspill og tips til å nøste opp i dette. Vi ser på hvilke norske og amerikanske kilder du kan bruke for å finne slektninger i Amerika, hvordan du kan spore opp de som skiftet navn, hvorfor norsk-amerikanske aviser er verdt å sjekke ut, spennende slektshistorier om hvordan medlemmer fant utvandrere i Amerika – og mye mer.

Du kan også lese om hvordan Slekt og Data markerer utvandrerjubileet gjennom transkribering av Amerikabrev, registrering av gravminner i USA og Canada, samt ulike arrangementer rundt om i landet.

Vi håper dette vil inspirere deg til å utforske nye kilder og oppdage mer om din egen slektshistorie i Amerika. Kanskje finner du endelig svar etter flere års leting?

Heidi Ringsrød

LEDER I SLEKT OG DATA

// For mange av oss stopper sporene ofte ved slektningenes ankomst til Amerika. Endret de navn, slik at det er vanskelig å vite om vi har funnet rett person? Hvor slo de seg ned – og flyttet de ofte? Hvordan kan vi lete videre for å få flere svar? //

Fra Norge til Amerika: Utvandringshistorie

Fra 1825 til 1930 forlot over 850 000 nordmenn hjemlandet for å starte et nytt liv i Amerika. Hvorfor dro de, hvordan kom de seg dit og hva ventet dem på den andre siden? Her får du historien.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

Den første utvandringen skjer i 1825, da båten Restauration tar 52 emigranter fra Stavanger over Atlanterhavet.

– De første emigrantene dro på grunn av konflikter med myndighetene, for det meste religiøse konflikter. Man hadde også noe protestutvandring på grunn av skattesystem, arveregler og andre ting som gjorde livet vanskelig for folk, sier Sverre Mørkhagen, forfatter av flere bøker om norsk utvandring til USA.

NORDMENN VISSTE IKKE OM USA

At ingen reiste tidligere, skyldtes rett og slett mangel på kunnskap.

– USA dukket først opp i nordmenns bevissthet under Napoleonskrigene, da 5000 norske fanger satt i engelske fengsler. Da de kom hjem, hadde de lært litt engelsk og hørt om USA, sier Mørkhagen.

FRYKT OG USIKKERHET

Ryktespredning gjorde at mange var skeptiske til reisen. Noen fryktet banditter, farlige slanger og den farefulle sjøreisen.

Og frykten var ikke helt grunnløs – de første emigrantene slet med sult og de måtte gi opp kolonien de ønsket å starte sammen.

FAMILIEUTVANDRING FRA 1836

Det skulle gå 11 år før de neste emigrantene reiste. På denne tiden hadde bildet av USA endret seg. Nybyggere fant godt jordbruksland i Midtvesten, og brev hjem beskrev mulighetene i positive ordelag.

– I 1836 måtte det settes opp to båter for å få med alle som ville reise. Nå begynner hele familier å dra. Til og med odelsfolk begynner å dra, av hensyn til de andre barna i barneflokken som ikke har odelsrett. Foreldrene ville sikre alle barna en fremtid.

– Fremdeles er det en del protestutvandring, men man drar også av direkte nødvendighet. Med så mange rykter og gode fremstillinger om det amerikanske samfunnet, ser man på emigrasjon som et bedre alternativ enn å bli i Norge. Mange sender først eldstesønnen, slik at han kan etablere seg og hente resten av familien senere, sier Mørkhagen.

Emigranter ankommer Ellis Island i 1915. EIER: LIBRARY OF CONGRESS

Registreringsrommet på Ellis Island. Disse personene har bestått den mentale undersøkelsen.

Maleri av sluppen Selen, som er det nærmeste vi kommer et bilde av Restauration, ettersom den aldri ble avbildet.

De første store utvandringsområdene var Voss, Sogn, Telemark, Hallingdal og traktene nord for Drammen.

TRE STORE UTVANDRINGSBØLGER

Den norske masseutvandringen kan deles inn i tre faser:

- **1860-tallet:** Da er det dårlige avlinger i Norge som slår feil år etter år. I tillegg hadde den amerikanske borgerkrigen satt en midlertidig stopp for utvandringen, noe som førte til at det bygget seg opp et trykk i den norske befolkningen. Da krigen sluttet i 1865, førte det til at utvandringen eksploderte.
- **1880-tallet:** Mange unge reiste til Kristiania for å søke jobb, men da industrien ikke vokste raskt nok, dro mange videre til USA.
- **1890-tallet–1910-tallet:** En blanding av gammel og ny arbeidsutvandring – flere og flere reiste også for å få brukt yrkesutdannelsen sin. Blant annet reiste mange nyutdannede studenter fra de nye norske utdanningsinstitusjonene til USA, i mangel på jobb i Norge.

Å REISE, ELLER IKKE REISE

Å reise var ikke billig – en billett tilsvarte fort en hel årslønn. Å reise ble i de tidligste periodene for de mest

ressurssterke, mens de mest ressurssvake måtte bli igjen.

For en del var det lite som skulle til for å forlate alt for å legge ut på havet, mens andre trengte mer overtalelse. Mange ble overtalt av agenter fra rederiene, som gikk oppover i bygdene for å selge inn USA som en god fremtid og tegne kontrakter med dem som lot seg overtale.

For mange var Amerika en langsiktig investering i fremtiden. I stedet for å slå seg ned i byer, valgte mange å fortsette den agrariske livsstilen i et land der det var nok jord til alle. De tok med seg norske tradisjoner og verdier og videreførte en livsform de kjente fra hjemlandet.

MOTSTAND FRA PRESTENE

Først mot slutten av 1860-årene ble politiet overlatt ansvaret for passutstedelse og utreiseregistrering.

– Tidligere var det prestene som førte flyttingene i kirkebøkene. De fungerte som lovens lange arm i mange år. Men de fleste prester var sterkt imot utvandringen. De følte at emigrantene stakk fra den felles plikten om å bygge opp landet, og mange prøvde derfor å unngå presten da de skulle reise, sier Mørkhagen.

Mellom 1866 og 1910 utvandret over 60 prosent av Norges befolkningsoverskudd. Dette dempet presset på

EIER: ANNO MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

Norsk familie som utvandret til USA. Norge hadde den høyeste utvandringen i Norden i forhold til folketallet.

arbeidsmarkedet og gjorde det lettere for de som ble igjen å tilpasse seg samfunnsendringene. Utvandringen fungerte dermed som en slags demografisk sikkerhetsventil.

ULIKE UTREISEHAVNER

I begynnelsen av emigrasjonen reiste nordmenn med seilskuter fra ulike havner, ofte direkte til USA.

Skien var tidlig en viktig utvandringshavn, særlig for emigranter fra Telemark. Stavanger og Bergen var også sentrale. Da dampskipene kom, ble Kristiania den viktigste utreisehavnen i landet.

ANKOMSTHAVN VARIERTE

Ankomsthavnene endret seg over tid, noe som påvirker hvor man kan finne emigrantoppføringer i arkivene.

– Først gikk reisen til New York, men fra 1849 begynte mange å dra til Quebec fordi seilskutene kunne ta med tommer tilbake til England. Da seilskutetrafikken tok slutt på 1870-tallet, gikk hovedstrømmen igjen til New York, sier Mørkhagen.

Mange forbinder New York-ankomster med Ellis Island, men før 1892 var Castle Garden ved Battery Park hovedmottaket. Passasjerlister hos begge mottakene finner du på nettsiden til Ellis Island Foundation, samt på FamilySearch og Ancestry.

På nettsiden til Library and Archives Canada kan du søke i passasjerlister i canadiske havner, deriblant Quebec.

Engelske dampskipsrederier dominerte passasjertrafikken over Atlanteren, men det danske rederiet Thingvallalinen/DFDS var en viktig utfordrer.

SVINDEL OG UTFORDRINGER I DET NYE LANDET

Mange emigranter ble møtt av hjelpere ved ankomst – noen mer pålitelige enn andre. Det finnes mange historier om nyankomne som ble svindlet for alt de eide.

De fleste fortsatte reisen innover i USA, ofte til slektninger eller andre de kjente fra før av. Disse kunne de støtte seg på og få hjelp fra. Livet var imidlertid tøft, med få sosiale goder. Men det fantes én stor mulighet:

– Da amerikanske myndigheter kjøpte store deler av USA fra Frankrike i 1803, begynte de å sette ut militærposter over hele landet for å få kontroll. Men disse var dyre, og det var også vanskelig å beskytte seg mot indianere. For å få hevd over landet skjønte myndighetene derfor at de måtte få folk til å bosette seg der. De inviterte til innvandring og kunne tilby billig jord.

– I 1861 får man en ny lov, Homestead Act, som lar dem som kommer få nesten gratis jord. Hver nybygger får 640 mål jord hver. Til sammenligning er en vanlig gård i Norge på omkring 100 mål dyrket mark, de aller største på 200–300 mål. De som kom var for en stor del fattigfolk, så de visste å vurdere størrelsen på det de fikk, sier Mørkhagen.

VIKTIG MED EGEN IDENTITET

At emigrantene ofte kom til noen de kjente, var et gode både for dem som kom og de som hadde vært i landet en stund. At norskamerikanerne i starten også levde litt som i en hermetikkboks, er noe de fleste vet. Men Mørkhagen mener det bare var naturlig.

– Når man kommer til en ny kultur og et nytt land, blir du usikker og det går utover identitetsfølelsen. Du vil gjerne spørre deg om hvem du er. Om du blander deg med andre, blir det enda mindre igjen av din kulturelle identitet, og derfor er det så viktig at du har noen av dine egne rundt deg. Vi vil ta vare på det som er viktigst for vår selvoppfattelse og egenverdi, sier Mørkhagen. ■ ■

KILDER

- Nerbøvik, J. «Utvandringa frå Noreg til Nord-Amerika». *Store norske leksikon*. 2022.
- Myhre, J.E. «Utvandring fra Norge». *Norgeshistorie*. 2025.
- Roald Sjørson.
- Sverre Mørkhagen.

Emigrantspor i norske arkiver

Norge var lenge et land med stor utvandring. I Riksarkivet og statsarkivene ligger det flere kilder som dokumenterer utvandringen – fra passprotokoller og emigrantprotokoller til kirkebøker og sjømanns-ruller. Her får du en oversikt over hvordan du kan finne slektninger som dro ut av Norge.

■ RENATHE-JOHANNE WÅGENES ■ Seniorrådgiver, Arkivverket, oppgaveleder søkbare data

Skal du spore opp en slektning på flyttefot til utlandet, har du flere muligheter. Her skal jeg gi en kort oversikt over kilder i Norge, og som er bevart hos Arkivverket.

Husk at du også kan lete etter opplysninger i ankomst-landets arkiver og samlinger – enten det var snakk om USA eller andre steder i verden.

Fra Den norske Amerikalinjes (NAL) terminal på Vippetangen i Oslo i 1939. FOTO: ANDERS BEER WILSE / NORSK FOLKEMUSEUM

Advise No. 10.

Emigranter afgaaede med S. S. 'TITANIC' 10. April

Christiania den 3. April 1912 - - - "Oslo"

No.	Navn.	over 15 Aar.	over 1 Aar.	under 1 Aar.	fra	til	Kr.	Øre.	Anm. oN
71.	Arne Sandvik	18			C. Agnes	New York	320	-	1. klasse N.S.
72.	Carl Melbye	22			Ski	Chicago, Ill.	238	-	# 57
73.	Olaf Pedersen	29			Sandefjord	New York	181	-	Lærke & Tye
		3							

FAKSMILE ARKIVERKET

Passasjerlistene til White Star Lines agent i Kristiania viser tre av de 31 norske reisende på Titanics første og siste reise.

PASSPROTOKOLLER

Protokoller over utstedte pass, samt enkelte originalpass, finnes i politi- og fogdearkiver fra tidlig på 1800-tallet. Materialet bevares av statsarkivene, og inneholder opplysninger om hvem som fikk pass for å reise hvor og når. Det kan også stå noe om fysiske kjennetegn ved de som fikk pass.

I 1860 ble passtvangen opphevet for reiser både innenlands i Norge og til utlandet. Etter dette fikk passordningen mer karakter av det vi kjenner til i dag, at man måtte ha pass for å besøke andre land.

Mange passprotokoller er i dag skannet og tilgjengelige på Digitalarkivet. Det er 60 års klausul på dette materialet.

KIRKEBØKER

Etter en befaling av 1. desember 1812 skulle flytting til og fra prestegjeldet føres i kirkebøkene. Egne kolonner i kirkebøkene viser inn- og utflyttede, også til utlandet.

Oppføringene er langt ifra komplette, særlig etter at passplikten ble opphevet i 1860, men det finnes rikelig med spor etter utvandrere. Kirkebøkene er lett tilgjengelige på Digitalarkivet.

LENSMANNSARKIV

Fra 1901 tok politiet, og senere folkeregisteret, over registreringen av flytting. Det er bevart mange slike inn- og utflyttingsprotokoller i lensmannsarkivene. Den siste tiden har en del av disse blitt skannet og gjort tilgjengelig på Digitalarkivet.

FOLKEREGISTER

Med folkeregisterloven av 1915 fikk folkeregistrene ansvar med å føre oversikt over inn- og utflytting. De aller fleste folkeregistrene ble imidlertid opprettet først under andre verdenskrig eller rett etterpå.

I Hordaland fikk for eksempel Bergen folkeregister i 1912, deretter Odda noen år senere. Alle andre kommuner i Hordaland og Sogn og Fjordane fikk folkeregistre i perioden cirka 1942–47.

I Kristiania kom folkeregisteret allerede i 1906. I arkivet derfra finnes det en serie med registerkort over personer som har flyttet til utlandet. Dette ligger i Statsarkivet i Oslo, og opplysningene er underlagt 60 års sperrefrist. Materialet er skjørt, og lånes derfor ikke ut på lesesalen, men noe av det er publisert på Digitalarkivet.

EMIGRANTPROTOKOLLER

Emigrantprotokollene er en hovedkilde til personopplysninger om utvandring fra Norge. En provisorisk anordning av 1867, og senere «Lov om befordring av Udvandrere til fremmede Verdensdele», som kom to år senere, påla politimesterne å føre kontroll med utvandringen.

Emigranter måtte vise frem reisekontrakter til politiet, og det ble ført protokoller over de som reiste. Materialet, som ble ført kronologisk, inneholder ofte opplysninger om navn, alder, hjemsted, yrke/næringsvei, reisemål, skipets navn, hvem som betalte billetten, med mer. Det er likevel svært varierende med tanke på hvilken informasjon som er registrert.

Protokollene er ført siden slutten av 1860-tallet, og årgangene fra hele landet frem til 1930 er tilgjengelige på Digitalarkivet – disse er både skannet og gjort søkbare. I forbindelse med

Inn- og utflyttingsprotokoll i Alversund i 1916.

15

FAKSMILE ARKIVERKET

No.	Navn	Alder	Hjemsted	Yrke	Reisemål	Betalt av	Billett	Skibe	Utsendelsesdato	Ansatt
1	Arne Sandvik	18	C. Agnes		New York					
2	Carl Melbye	22	Ski		Chicago, Ill.					
3	Olaf Pedersen	29	Sandefjord		New York					

No	Name	Age	1905		Married	Profession	Place of Birth	Value	Remarks
			Full Name	Married					
1	Anders	22	Full Name	Married			200.00		
2	Anders	19	Full Name	Married			100.00		
3	Anders	17	Full Name	Married			100.00		
4	Anders	77	Full Name	Married			400.00		
5	Anders	19	Full Name	Married			40.00		
6	Anders	19	Full Name	Married			100.00		
7	Anders	50	Full Name	Married			20.00		
8	Anders	28	Full Name	Married			60.00		
9	Anders	19	Full Name	Married			50.00		
10	Anders	19	Full Name	Married			20.00		
11	Anders	17	Full Name	Married			100.00		

Migrasjon2025-jubileet kan du fra april finne digitaliserte og søkbare protokoller også for årgangene 1930–1964. Dette gjelder for de åtte byene Oslo, Larvik, Arendal, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Kristiansund og Trondheim (du kan lese mer om dette på side 10). Det er 60 års klausul på emigrantprotokollene.

MØNSTRINGSRULLER FOR SJØFOLK

Mellom 1871 og 1915 rømte omkring 41 500 mann fra norske skip i havner i USA. Norske sjøfolk stakk av over hele verden, og mange kom aldri hjem igjen. Dette var ofte en utvandring «under radaren», som ikke ble fanget opp av lokale myndigheter.

Noen spor etter sjømenn på rømmen kan du likevel finne i protokoller over på- og avmønstrede sjøfolk. Fra 1860 ble alle sjøfolk i utenriksfart ført inn i sjofartsruller. Rullene ligger i arkiver etter mønstrings- og sjømannskontorer. Mange av sjømannsrullene ligger skannet på Digitalarkivet. Noen er også søkbare på navn.

KONSULAT- OG UTENRIKSVESEN

En del nordmenn på vandring har etterlatt seg saker i arkivene etter norske konsulater og utenriksstasjoner ute i verden. Det kan være søkning etter savnede personer, folk som har havnet i fengsel og saker knyttet til dødsfall – samt påfølgende arveoppgjør. I tillegg kan det finnes registre over utstedte pass, matrikler over nordmenn som har oppholdt seg i det aktuelle landet/distriktet og andre typer materiale.

Norge fikk eget utenriksvesen etter 1905, men Riksarkivet har også noen arkiver etter norsk-svenske konsulater fra unionstiden. Sjekk Arkivportalen.no for kataloger over arkiver etter utenriksstasjoner. Her kan det gjelde sperrefrister på 60 år eller mer.

SKIFTER OG DØDSFALLSPROTOKOLLER

Skifter og dødsfallsprotokoller kan også gi verdifulle spor av emigrantene. Skiftene gir en tilnærmet full

oversikt over husstanden til den avdøde i Norge på det eksakte tidspunktet for skiftet, samt hva avdøde eide. Ved fordelingen av boet ble arverett og slektskapsforhold klarlagt og notert i skifteprotokollen.

Dersom en emigrant er oppført som arving etter et dødsfall i Norge, kan dokumentene gi informasjon om arvinger og deres oppholdssted, som for eksempel kunne være USA. Mange skifte- og dødsfallsprotokoller ligger skannet på Digitalarkivet. Skiftematerialet har 80 års sperrefrist, tilsvarende som dødsfall i kirkebøker.

PASSASJERLISTER

Arkiverket har i svært liten grad skipenes passasjerlister. Listene ble oppfattet som «private», ført av agent, skipper eller rederi, og de dukker derfor sjelden opp i offentlige norske arkiver. I forbindelse med Migrasjon2025-jubileet er White Star Line sitt arkiv ved Statsarkivet i Oslo blitt skannet. Passasjerlistene er søkbare på navn på Digitalarkivet.

Et annet eksempel på private oversikter over emigranter, er Fritzøe Verk. Skipet Lolland dro fra Larvik 30. mai 1848 med omkring 120 passasjerer, som stort sett var fra Hjartdal i Telemark. Skipet ankom New York 14. august 1848. Papirene vedrørende disse emigrantene finnes skannet på Digitalarkivet.

EMIGRANTFORBUDSPROTOKOLL

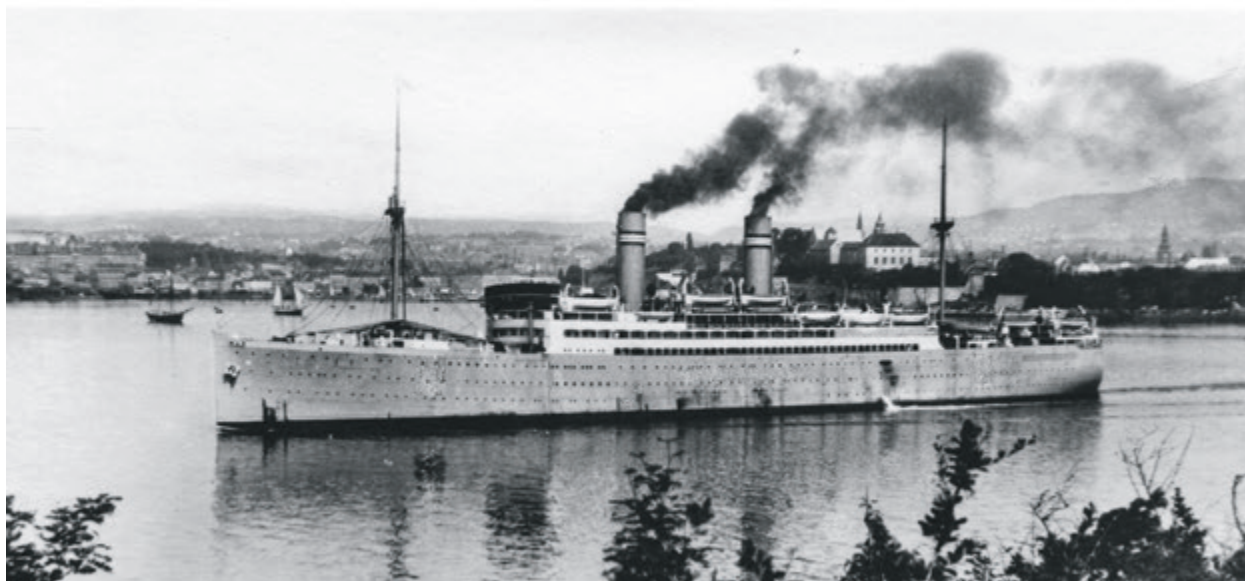
Det var ikke alle som ville emigrere som fikk lov til det. Ved Statsarkivet i Bergen er det bevart noen emigrantforbudsprotokoller, som du finner skannet på Digitalarkivet.

Dette er oversikt over personer som ønsket å emigrere, men som ble stoppet. En gjennomgående årsak til et slikt forbud, var gjerne at man skyldte penger, spesielt «opfostringsbidrag» er en gjenganger.

Du kan også lese mer om utvandringen i bygdebøker, emigrasjonsbøker, avisartikler og tidsskrifter i nettbiblioteket til Nasjonalbiblioteket.

[illegible]

er på Digitalarkivet

D/S Stavangerfjord. FOTO: MITTET & CO / STATSARKIVET I STAVANGER

skripsjonen. Arkivverket har derfor det siste året satt i gang et prosjekt for å oppgradere hele materialet fra emigrantprotokollene i anledning migrasjonsåret 2025.

Ancestry, MyHeritage og FamilySearch (AMF) fikk oversendt Arkivverkets skannede bilder fra emigrantprotokollene i 2020, og vi fikk deres transkripsjoner tilbake i 2022. I prosjektet har vi utnyttet disse transkripsjonene på to måter:

For den perioden der vi ikke har noen norsk transkripsjon fra før (1931–1975), har vi korrekturbehandlet og supplert AMF-transkripsjonen til god kvalitet for publisering i Digitalarkivet. For den perioden der vi har en norsk transkripsjon fra før (1867–1930), har vi brukt AMF-transkripsjonen til kompletthets- og rekkefølgekontroll av innførlene.

HVA BLIR NYTT FOR BRUKERNE?

Etter denne oppgraderingen vil det søkbare materialet fra emigrantprotokollene fremstå slik for brukerne av Digitalarkivet:

- ➔ Materialet er utvidet til å dekke hele perioden 1867–1964.
- ➔ Materialet er ordnet protokollvis, og følger protokollene nøye side for side, linje for linje.

- ➔ Personene har fått påført en «bildelenke» til den skannede siden der de står oppført i protokollen.
- ➔ Personopplysninger som tidligere var stuert sammen i yrkesfeltet og merknadsfeltet, er blitt fordelt på flere spesifikke felt for ulike typer opplysninger.
- ➔ Utvandrene er blitt inndelt i reisegrupper bestående av personer som reiste på samme dag, og der det er oppgitt også på samme skip eller med samme linjeselskap innenfor denne dagen.
- ➔ Det er til sammen 129 protokoller i materialet. De tre avskriftene fra emigrantprotokoller som er transkribert fra arkivet til Statistisk Sentralbyrå, er tatt med som egne protokoller (Stavanger 1903–1929, Arendal 1903–1916 og Ålesund 1923–1930).
- ➔ For noen byer er det ført emigrantprotokoller helt frem til slutten av 1970-tallet. Av personvern hensyn blir de ikke publisert på Digitalarkivet før de er 60 år gamle. Det innebærer at 1965-årgangene blir publisert til neste år (og så videre for de neste årgangene etter hvert som de er blitt over 60 år gamle).

ENDRINGER I MASSEUTVANDRINGEN

Det er en vesentlig forskjell på den masseutvandringen vi ser i perioden frem til cirka første verdenskrig og

Fra åpningen av SAS sin polarrute fra København til Los Angeles i 1954. FOTO: RAGGE STRAND / RIKSARKIVET

trafikken fra årene etterpå. Det er særlig to grunner til dette:

USA begrenset den helt frie innvandringen til landet med lov i 1921. Etter dette måtte man ha en «gyldig grunn» til innvandring, og det begrenset utvandringen fra Norge til USA betydelig.

Den andre forskjellen kom med etableringen av Den norske Amerikalinje (N.A.L.), og deres linjetraffikk mellom fire norske byer (Oslo, Kristiansand, Stavanger og Bergen) og USA. Dermed ble det mye enklere å reise frem og tilbake mellom Norge og Amerika, og til en overkommelig pris.

PROTOKOLLENE AVSLØRER NYE DETALJER

Konsekvensene av dette kommer til syne blant annet i de to emigrantprotokollene fra Bergen 1931–1938 og

1939–1962. Rubrikkene «Utvandringens årsak» og «Linje» er utfyllt og transkribert for nesten alle personene.

I den førstnevnte går det klart frem hvem som virkelig emigrerte, hvem som skulle gifte seg eller gjenforenes med familien, hvem som var på besøk den ene eller andre veien, hvem som var på forretningsreise, hvem som skulle studere der, hvem som var sjømenn for påmønstring i Amerika og så videre. Emigrantene var i et soleklart mindretall.

I den sistnevnte rubrikken over «Linje» ser vi tydelig hvor viktig Den norske Amerikalinje var for trafikken begge veier på denne tiden. Den første protokollen inneholder 5960 navn. Ikke mindre enn 83 prosent reiste med et N.A.L.-skip, hvorav 46 prosent reiste med D/S Stavangerfjord og 30 prosent med D/S Bergensfjord.

I den neste protokollen (for 1939–1962) ser vi hvordan flytrafikken kommer inn fra slutten av 1940-tallet og

Smeared Ink

◀ I tillegg til at emigrantprotokoller fra 1930–1964 blir digitalisert og gjort søkbare i år, vil også materialet fra 1867–1930 bli oppgradert. Bildet viser en emigrantprotokoll fra Kristiansand fra 1889. FAKSIMILE. ARKIVVERKET

gradvis tar over fra rundt 1960. Selskapene SAS, Braathens og islandske Loffleidir dominerte her. Men D/S Stavangerfjord holdt stand og hadde 55 prosent av trafikken i perioden 1939–1962. Dette dampskipet betjente linjefarten mellom Norge og Amerika i hele 45 år, mellom 1918 og 1963, bare avbrutt av noe tid i opplag og som losjiskip for tyskerne under krigen.

Det må bemerkes at det er regionale forskjeller på hvordan politikamrene førte emigrantprotokollene etter 1930. Vi ser at Bergen har ført for alle typer reisende (også besøkende og turister), mens Oslo nesten utelukkende har fortsatt å føre dem kun for emigranter.

Arkiverket vil fortsette å legge ut kildeinformasjon om innvandring og utvandring utover året. I januar i år la vi ut passasjerlistene for White Star Line, søkbare på navn. Senere i år vil den store samlingen med Amerikabrev, samt Finnemantallet fra 1686, bli søkbare på navn.

Av kommende, nytt innhold på Digitalarkivet kan vi nevne register til statsborgersaker, altså innvandrere til Norge for årene 1889–1990.

Interesserte kan følge med på månedlige oppdateringer på Digitalarkivet: **Migrasjonsåret 2025 – Digitalarkivet.**

Finn slektninger som byttet navn i USA

Mange som slektsforsker i USA, opplever at familiemedlemmer skiftet navn etter ankomst til sitt nye hjemland. Her får du tips til hvordan du kan spore opp de som gjorde dette.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Mange endret navnet da de utvandret til Amerika, om det var små eller store endringer. EIER: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

EFER ANNO MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

Olav J. Storstrøm forlot Norge i 1898.
Hvilket navn brukte han i sitt nye hjemland?

Gårdsnavn ble ofte til nye etternavn i Amerika, der de ble forkortet eller forenklet. FOTO: AXEL LINDAHL / NASJONALBIBLIOTEKET

At mange emigranter valgte å endre navn etter ankomst til Nord-Amerika, er lett å forstå. Noen gjorde små justeringer, som å forkorte navnet eller tilpasse skrivemåten til engelsk uttale.

Andre valgte helt nye navn som passet bedre inn i det amerikanske samfunnet, til tross for at de ikke hadde noen slektsmessig tilknytning til sitt nye navn.

Mange emigranter fulgte etablerte navneendringsmønstre. Disse påvirket hvordan de ble registrert i amerikanske kilder, og dermed også hvordan vi finner igjen informasjon om dem.

INGEN NAVNEENDRING PÅ ELLIS ISLAND

En seiglivet myte hevder at emigranter fikk nye navn ved ankomst til Ellis Island. Dette stemmer ikke.

Immigrasjonsfunksjonærene brukte passasjerlistene fra skipene og noterte ikke navnene på nytt. Likevel valgte mange emigranter å tilpasse navnene sine etter ankomst av andre årsaker.

TILPASNING TIL ET NYTT SAMFUNN

Noen endret navn allerede før avreise, særlig hvis slektninger hadde dratt i forveien og tatt i bruk nye navn i Amerika. Gårdsnavn eller stedsnavn kunne også inspirere til nye etternavn. For eksempel kunne gårdsnavn som Fisketjøn bli endret til Fisketjon, Guggedal til Gudgdal og Rokne til Rockne.

Mange gjorde kun små endringer, som å justere skrivemåten eller bytte ut endelser for å passe bedre inn i et engelskspråklig miljø. For eksempel ble den norske -sen-endelsen ofte til -son, mens lange eller vanskelige

etternavn ble forenklet. Det kunne også forekomme at samme person ble registrert med ulike skrivemåter i forskjellige kilder, for eksempel i folketellinger og på gravsteinen.

ENDRING AV FORNAVN

Vanlige fornavn fikk ofte engelske varianter. Andreas ble til Andrew, mens Per, Peder og Petter ble Peter. Kvinner kunne også oppleve store endringer – for eksempel kunne Guro bli til Julia og Sigrid til Sarah.

I tillegg til at noen bevisst valgte nye navn, fikk mange navnene sine endret av omgivelsene. Registreringer i offentlige dokumenter kunne avvike fra det personen faktisk brukte til daglig, noe som kan gjøre det utfordrende å finne slektninger i kilder.

FRA PATRONYM TIL SLEKTSNAVN

I Norge brukte mange patronym – etternavn basert på fars fornavn. I USA, der faste slektsnavn var normen, ble ofte fars patronym tatt i bruk som slektsnavn av hele familien.

Dersom en mann med patronymet Pedersen reiste til USA, kunne han for eksempel ta et fast etternavn som Peterson. Når kona og barna senere kom etter, tok de ofte det samme navnet. Også eldre slektninger som fulgte etter, som en gammel mor som var enke, kunne ende opp med det nye slektsnavnet selv om det opprinnelig var basert på ektemannens fornavn. Dette fenomenet ser vi spor av også i Norge, særlig i urbane strøk.

ENDRING AV GÅRDSNAVN

Mange emigranter forkortet eller forenklet gårdsnavn for å gjøre dem mer brukervennlige i en engelsk kontekst. Lange eller vanskelig uttalbare navn kunne reduseres til kortere varianter, eller engelske skrivemåter kunne tas i bruk.

Et godt tips for å spore slike navneendringer er å uttale det norske navnet høyt, både på norsk og engelsk, og deretter skrive det ned slik det høres ut på engelsk. For eksempel ble Lie ofte til Lee i Amerika.

Mange førstegenerasjonsinnvandrere levde i norskdominerte miljøer og beholdt derfor sine norske navn i dagligtalen. Samtidig kunne de bruke en mer engelsk-

inspirert variant i møte med storsamfunnet. Det var derfor vanlig å ha to parallelle navn.

Norsk namnelag (NNL) har en artikkel av Olav Veka, som heter «Norske etternavn i Amerika», og gir flere eksempler og litteraturtips.

UFORUTSIGBARE NAVNEENDRINGER

Hittil har vi sett på navnebytter der de norske navnene ble tilpasset engelsk. Men hva med dem som byttet navn fullstendig?

Dersom en hel familie ser ut til å ha forsvunnet fra kildene, kan det være nyttig å søke på foreldre eller

Fifth Avenue i New York fra rundt 1890–1910. FOTO: SEVERIN WORM-PETERSEN / NORSK TEKNISK MUSEUM

søsken i amerikanske folketellinger. Ved å søke etter fornavnene og fødselsdatoene til familiemedlemmer, kan det være mulig å finne dem i USA – selv uten kjennskap til det nye etternavnet. Denne metoden kan være avgjørende, særlig når navnebyttet er uventet.

For enslige emigranter er det ofte vanskeligere. Noen tok et helt nytt navn uten noen tydelig forbindelse til sitt opprinnelige navn, noe som kan gjøre det utfordrende å spore dem opp. For å finne ut av slike endringer må ofte flere strategier tas i bruk.

NORSK SKIFTEMATERIALE – EN OVERSETT RESSURS

Norske skifter kan gi verdifulle spor. Selv om kontakten med gamlelandet ble svakere over tid, måtte emigranter noen ganger gjenoppta forbindelsen ved arv. Når et bo gikk til skifte, kan dokumentene inneholde fullmakter der utvandrerens amerikanske adresse og nye navn er oppgitt.

I tillegg til skifteprotokoller og bomapper kan anmeldte dødsfall hos lensmann eller sorenskriver være en gullgruve. Selv beskjedne dødsbo kan avsløre slektsbånd. Dersom en emigrant er oppført som arving etter et dødsfall i Norge, kan dokumentene gi avgjørende informasjon om hvor vedkommende bodde i Amerika og hvilket navn de brukte der.

Proklama og arveinnkallelser i *Norsk Kundgjørelses-tidende* (senere *Norsk Lysingsblad*) kan også være nyttige. Disse inneholder ofte navn, bosteder og detaljer om emigranter som ellers er vanskelige å finne. For eksempel viser en kunngjøring fra 4. april 1914 at Anders Andersen Skoug, bosatt i Rockwell City i Iowa, hadde endret navn til Andrew Wood.

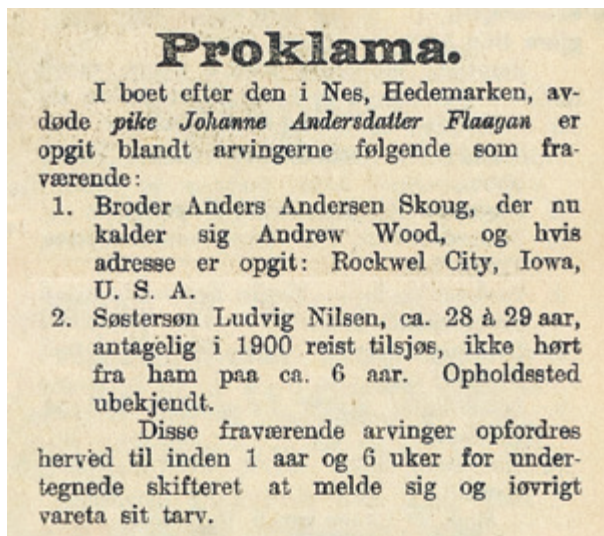
AMERIKANSKE STATSBORGERSKAPSPAPIRER

Mange emigranter søkte om amerikansk statsborgerskap etter noen år, og disse dokumentene kan gi detaljert informasjon om fødselsdato, innvandringstidspunkt, bosteder, ektefelle og barn. De kan også avsløre navneendringer, siden søkeren måtte oppgi både sitt opprinnelige navn og sitt nåværende navn.

Selv om dokumentene ikke alltid er tilgjengelige digitalt, kan registeroppføringer gi viktige ledetråder. Dersom en person er registrert med et annet navn enn ved emigrasjonen, kan det være mulig å bekrefte identiteten ved hjelp av fødselsdato og opplysninger fra kirkebøker i Norge.

ANDRE KILDER MED EKSAKT FØDSELSDATO

Generelt er enhver søkbar kilde med eksakt fødselsdato svært nyttig i letingen etter forsvunne emigranter. Dette kan være registreringer gjort i forbindelse med første

Proklama fra 4. april 1914 viser at Anders Andersen Skoug kalte seg Andrew Wood i USA. FAKSIMILE: NASJONALBIBLIOTEKET

eller andre verdenskrig, søknader om sosialforsikringsnummer og andre offisielle dokumenter. Som i all slektsforskning er det viktig å huske at ikke alle nødvendigvis visste når de selv var født eller brukte samme fødselsdato gjennom hele livet. Dette gjelder særlig for tidlige emigranter.

Dødssertifikater er ofte en god kilde for å finne en persons fødselsdato, men de er sjelden søkbare. Et annet usikkerhetsmoment er at informasjonen i slike dokumenter kommer fra pårørende eller sykehusansatte, noe som øker risikoen for feil.

En viktig faktor er den amerikanske tradisjonen med faste slektsnavn. I norske kilder ble etternavn ofte dannet som patronym, for eksempel at sønnen til Hans Olsen het Gustav Hansen. I amerikanske kilder ble norske patronym ofte tolket som faste slektsnavn. I noen tilfeller kan dette ha ført til feilaktig tilbakekonstruering av farens etternavn i amerikanske dødssertifikater.

Dersom Gustav Hanson er oppført med en far ved navn Hans Hanson, kan farens opprinnelige etternavn i realiteten ha vært noe helt annet, for eksempel Hans Pettersen eller Hans Gulbrandsen. Navnet Hanson, som opprinnelig var et patronym basert på farens fornavn, er i dette tilfellet feilaktig brukt til å konstruere et etternavn for faren. Slike tilfeller er vanlige ved navn som for eksempel Peter Peterson eller Halvor Halvorson.

For å bekrefte opplysningene i slike kilder er det viktig å sammenligne med norske dåps- og folketellingsmateriale, samt andre dokumenter som kan vise farens faktiske navn. I tillegg kan fødselsdatoen være en nøkkel. Dersom den stemmer overens i amerikanske og norske kilder, er sannsynligheten stor for at det er samme person – selv om navnet er annerledes.

Postkort fra emigrerte vadsøværing i USA til slekt og venner i Norge. EIER: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

KVINNERS NYE SLEKTSNAVN VED GIFTERMÅL

Denne formen for navnebytte skiller seg fra de andre vi har sett på. Ved giftermål endres kvinners etternavn, og hendelsen registreres i ulike arkiver, som vigselssertifikater, norsk-amerikanske lutherske kirkebøker og andre kilder. Her kan vi finne både brudens pikenavn og hennes nye slektsnavn.

Likevel kan det iblant være vanskelig å være sikker på om vi har funnet riktig person. I slike tilfeller, eller når vi står fast med «håpløse» mannlige navnebytter, kan amerikanske aviser være til stor hjelp.

AMERIKANSKE «DØDSANNONSER»

De amerikanske motstykkene til dødsannonser – «obituaries» og «death notices» – er ofte uvurderlige i slektsforskningen. «Obituaries» minner om nekrologer, mens «death notices» er kortere, mer formelle meldinger, ofte brukt i storbyaviser.

Felles for dem er at de omtaler de nærmeste pårørende, inkludert ektefelle, barn og søsken. Ofte nevnes også allerede avdøde slektninger, noe som kan være nyttig for å bekrefte slektsforhold.

Døtre og ektefeller kan imidlertid være utfordrende å identifisere, ettersom kvinner ofte ble omtalt med ektemannens navn. En kvinne som het Anna Hansen

kunne for eksempel bli omtalt som «Mrs. John Hansen». Står det kun initialer, kan det være enda mer utfordrende – for eksempel kunne en enke etter Carl Hansen bli kalt «Mrs. C. Hansen».

Moderne dødsannonser er ofte mer informative og oppgir både kvinnenens fornavn og ektemannens navn, som i «Anna (John) Hansen».

NOEN SISTE RÅD

For å lykkes i jakten på emigranter som byttet navn, må du favne vidt i slektsforskningen. Om du ikke finner personen du leter etter, kan en følge en bror, ugift tante eller inngiftet svoger.

Man må også være utholdende og tålmodig. Fant du ingenting i dag, kan du prøve igjen om et halvt år. Kanskje har akkurat den ene kilden du trenger da blitt søkbar og lagt ut på nett. Lykke til!

KILDER

- Carmack, S.D. *The Family Tree Guide To Finding Your Ellis Island Ancestors*. 2005.
- Haakenstad, L.M. *Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825–1930*. 2013.
- Morgan, G.G. *How to do Everything with your Genealogy*. 2004.
- Smolenyak, M. *Hey, America, Your Roots Are Showing*. 2012.
- Szucs, L.D. *They Became Americans*. 1997.
- Utne, I. *Hva er et navn?* 2011.

Hvordan finne slekt i USA?

Har du slektninger som utvandret til USA og forsvant ut av slekts-historien? Hvor ble de av og hvordan gikk det med dem? Her får du en oversikt over noen amerikanske kilder – både gratis- og betalingsløsninger – som kan hjelpe deg med å spore dem opp igjen.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Før du begynner å lete i amerikanske kilder, er det lurt å samle så mye informasjon som mulig om personen du søker etter i norske kilder. Dette inkluderer fødselsdato, fødested, foreldre, barn, utvandringsår, reisefølge og om andre slektninger emigrerte tidligere (les mer om norske kilder til utvandringen på side 7).

Har du eller andre i familien bevart gamle Amerika-brev eller postkort? Disse kan gi viktige spor om hvor i USA personen slo seg ned og hva de opplevde. Når du har samlet nok informasjon, kan du begynne å dykke ned i kildene i USA.

FOLKETELLINGER

Siden USA ikke har hatt noen statskirke med landsdekkende kirkebøker, blir folketellingene (Census) en

viktig kilde i slektsforskningen. Her kan du finne ut hvor slektingene dine slo seg ned. Føderale tellinger finnes fra 1790. De har 72 års klausul; den siste som er tilgjengelig er den fra 1950 og er fritt tilgjengelig hos National Archives.

Informasjonen i folketellingene varierer etter årstall, men generelt gir de nyere tellingene mer detaljert informasjon. Tidligere tellinger oppgir primært navn og bosted, mens senere tellinger ofte inkluderer fødselsår, fødested og familieforhold.

Dessverre er størstedelen av 1890-tellingen gått tapt i brann. Det finnes også en del folketellinger som ble tatt opp på statsnivå, gjerne midt mellom to føderale tellinger. Folketellinger finner vi blant annet gratis ved å opprette en konto hos FamilySearch, eller et betalingsabonnement hos Ancestry.

[illegible]

PASSASJERLISTER

Ellis Island

Nordmenn som reiste til USA, ble registrert da de ankom sitt nye hjemland. Hvilke havner de har ankommet til har variert, og det varierer også hvor mange registreringer som finnes fra de ulike havnene.

Har du en slektning som ankom USA og New York mellom 1820 til 1957, kan du sjekke om du finner vedkommende i registrene på nettstedet Ellis Island Foundation. Disse passasjerlistene er digitaliserte, søkbare og gratis å søke i (se veiledning på side 24). Databasen dekker både hovedmottaket på Ellis Island fra 1892, samt Castle Garden, som tok imot immigranter før Ellis Island.

Her kan du blant annet finne informasjon om navn, alder, fødested, fysisk beskrivelse, yrke, siste bosted, hvor de skal og skipsnavn. Det holder at du søker på navn, men har du andre opplysninger om personen vil det bidra til å få mer presise treff (avhengig av etternavnet). Du kan også bruke FamilySearch eller Ancestry for å søke i passasjerlistene. Du finner også passasjerlister for perioden 1825–73 på Norway Heritage.

Omvei via Canada

Hvis du har funnet en slektning i norske emigrant-protokoller, får du ofte informasjon om både reisemål og skipet man reiste med. Dette kan gi en god pekepinn på hvor de ankom i USA – men det er ikke alltid de gikk i land der det opprinnelig var planlagt.

Kanskje ankom de for eksempel via Canada før de reiste videre til USA? Dette gjelder særlig de som emigrerte mellom 1850–70-tallet. På nettsiden til Library and Archives Canada kan du søke i passasjerlister i canadiske havner. På National Archives sine nettsider kan du finne mer informasjon om ulike ankomsthavner i USA.

AVISER

Aviser kan gi et unikt innblikk i en persons liv, fra fødsel til død. De inneholder ofte viktige livshendelser som fødsler, forlovelser, ekteskap, skilsmisser og dødsfall, men også omtaler som jubileer eller ulike møter. Særlig nekrologer og dødsannonser er nyttige, da de gir informasjon om noens liv, familie og opphav i Norge.

I norsk-amerikanske aviser holdt man gjerne på tradisjonen med norske dødsannonser, mens amerikanske aviser ofte publiserte «obituaries» (nekrologer med flere detaljer) og «death notices» (kortere, formelle dødsannonser).

Nettsteder med amerikanske aviser

- **Newspapers.com:** Newspapers.com, eid av Ancestry, tilbyr digitaliserte historiske, deriblant amerikanske, aviser som et tillegg til Ancestry.com, med en sju-dagers gratis prøveperiode.
- **Newspaperarchive.com:** Newspaperarchive.com er en annen leverandør av digitaliserte historiske aviser,

Emigranter i ankomsthallen på Ellis Island, klare til å starte sine nye liv i Amerika. FOTO: EDWIN LEVICK / NEW YORK PUBLIC LIBRARY

BAKGRUNN: Passasjerliste fra Ellis Island. FAKSIMILE: ELLIS ISLAND FOUNDATION

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES									
ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a port of continental United States, or a port of the insular possessions of the United States. This (pink) sheet is for the listing of									
S. S. "BERGENSFJORD"									
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
NAME IN FULL	Age	Sex	Married or single	Calling or occupation	Rank	First name if mother or father	Second name if mother or father	Third name if mother or father	Fourth name if mother or father
Family name	Given name	Es. No.	Married or single	Calling or occupation	Rank	First name if mother or father	Second name if mother or father	Third name if mother or father	Fourth name if mother or father
Bjerge, ✓	Helene,	23	✓	F S	Domestic	Yes	Norw.		
Hansen, ✓	Bora Tobine,	52	✓	F M	House-	Do			
Do ✓	Edith,	16	✓	F S	Child	Do	Engl.		
Johnsen, ✓	Sigurd William,	24	✓	M S	Farmer-	Do	Norw.		
Jørgensen, ✓	Agnes,	42	✓	F S	Domestic	Do			
Lindberg, ✓	Thora Bergitte,	51	✓	F M	House-	Do			
Kindrebo, ✓	Alfrida Eugenie,	19	✓	F S	Domestic	Do			
Do ✓	Leif,	12	✓	M S	Child	Do			
Nielsen, ✓	Carl Thorleif,	17	✓	M S	Seiler	Do			
Nilsen, ✓	Tollak,	31	✓	M M	Wagon-	Do			
Olsen, ✓	Ole,	36	✓	M M	Restaurant-	Do			
Olsen, ✓	Ole Martin,	23	✓	M S	clerk	Do			
Olson, ✓	John,	30	✓	M M		Do			
Faulsen, ✓	Axel,	41	✓	M M		Do	U.S.A.		
Do ✓	Anna,	31	✓	F M	House-	Do	Norway		

Kanskje finner du en slektning omtalt i amerikanske aviser?

med en sjudagers gratis prøveversjon. Her finner du blant annet et bredt utvalg av amerikanske aviser og nekrologer.

- **Chronicling America:** Chronicling America, en del av Library of Congress-nettstedet, gir gratis tilgang til historiske amerikanske aviser.
- **Minnesota Historical Society:** Minnesota Historical Society har den største samlingen av Minnesota-aviser fra 1849 til i dag. De inkluderer daglige, ukentlige og spesialinteresseaviser, noen tilgjengelige gratis på nettet og andre via abonnementsdatabaser.
- **Genealogybank.com:** Dette er en betalingstjeneste som har aviser fra alle statene i USA. I tillegg til avisene, har de Social Security Death Index (1937–2014) og en del bøker (1749–1900). De har også et eget søk for nekrologer.
- **Brooklyn Newsstand:** Dette er en samling digitaliserte Brooklyn-aviser (New York), og har blitt tilgjengelig takket være et samarbeid mellom Brooklyn Public Library og Newspapers.com. Ressursen er gratis.

Norsk-amerikanske aviser

Det ble også utgitt mange norsk-amerikanske aviser. Mange av disse kan du finne i nettbiblioteket til Nasjonalbiblioteket, under avissamlingen og kategorien «Utlandet», finner vi flere aviser som ble utgitt på norsk i USA. Les mer om dette på side 26.

GRAVMINNER

Kanskje du finner gravsteinen til slektningen som emigrerte til Amerika? Da kan du sjekke ut nettstedene findagrave.com og billiongraves.com, som dekker hele USA og mer til. Her kan du finne fødselsdato, døds- og begravelsesdato og stedet hvor han/hun er gravlagt. Ofte får du også bilde av gravsteinen, samt kanskje av personen du leter etter. Husk at du også kan finne stadig flere utenlandske gravsteiner, deriblant amerikanske, i Slett og Datas Gravminner (les mer om dette på side 46).

UTVANDRING TIL AMERIKA ■ TEMA ■

OFFENTLIGE REGISTRERINGER AV FØDSLER, VIELSER OG DØDSFALL

Slike registreringer blir i USA gjerne gjort på stats- og county-nivå. Det varierer hvor tidlig man kom i gang, men ofte ikke før ut på 1900-tallet. Klausulbestemmelsene varierer fra stat til stat. Vi kan finne ulike fødsels-, vielses- og dødssertifikater, samt søkbare databaser til dem, på mange forskjellige nettsteder, både på nettsidene til offentlige myndigheter og hos kommersielle aktører som FamilySearch og Ancestry.

STATSBORGERSKAPSDOKUMENTER

Emigranter som etter hvert valgte å starte prosessen med å få amerikansk statsborgerskap måtte oppgi mange opplysninger, både om seg selv og sin familie. Dette materialet kan vi finne blant annet hos FamilySearch og Ancestry.

PASSPROTOKOLLER

Mange emigranter besøkte etter hvert gamlelandet. Både hos FamilySearch og Ancestry kan du finne «United States Passport Applications». Er du riktig heldig, dukker det opp et passbilde av slektningen din i dette materialet.

Norsk familie utenfor hjemmet sitt i Nord-Dakota.

FOTO: PER MÆHLUM / ANNO DOMKIRKEODDEN

EIENDOMSINFORMASJON

På nettstedet Bureau of Land Management kan du søke etter farmer i USA. Her får du tilgang til føderale landoverføringsposter for de offentlige landstatene, som er stater som ble opprettet utenfor det offentlige domene. Nettstedet tilbyr tilgang til bilder av mer enn fem millioner føderale landtittelposter utstedt siden 1820. De har også bilder relatert til undersøkelsesplasser og feltnotater som dateres tilbake til 1810.

Kanskje finner du eiendomstildelinger til slektningen din, stedet hvor eiendommen var eller eiendomsdokumenter?

KIRKEBØKER

På Ancestry kan du finne norsk-amerikanske kirkebøker etter Evangelical Lutheran Church of America (ELCA) fra perioden 1781–1969. Denne samlingen inneholder dokumenter om dåp, konfirmasjon, ekteskap og død for de som tilhørte den evangelisk-lutherske kirke i Amerika.

For å finne frem i de norske kirkene kan det være lurt å kjenne til de to bøkene *Norsk Lutherske menigheter i Amerika 1843–1916* fra 1918, som viser alle kirkene i USA. De viser også hvem som deltok aktivt i kirkens styre og stell. Bøkene finner du på nettbiblioteket til Nasjonalbiblioteket. En finner ikke alle disse kirkene igjen på Ancestry.

FACEBOOK

Det finnes mange grupper og sider for norskamerikanere på Facebook. Kanskje finnes det en slik side for området som slektningen din bosatte seg i, eller for slekten vedkommende tilhørte? Da kan det være verdt å legge ut en etterlysning og/eller et bilde og spørre om noen har noe informasjon om ham/henne.

Et tips for å finne grupper og sider som omhandler slekt i Amerika, er å skrive «genealogy» i søkefeltet på Facebook. Videre kan du velge staten eller countyet (fylket) der du leter etter slekt. For eksempel var det mange norske emigranter som bosatte seg i Nord- og

Sør-Dakota, og da kan en «North and South Dakota Norwegians – Genealogy» være en relevant gruppe å bli medlem av.

Andre aktuelle Facebook-grupper kan være «Norwegian-American Genealogy and Genealogy Lags», «Wisconsin Norwegians – Genealogy», «Iowa Norwegians – Genealogy» eller «Minnesota Norwegians – genealogy». Du finner selvsagt veldig mange flere slike grupper ved å søke på Facebook.

LOKALE LAG OG FORENINGER I USA

Her kan du få kunnskap om lokale kilder som bøker med biografier, fortellinger om personer som har bodd i et bestemt område, med mer.

Husk at lokale historielag og slektshistoriske foreninger i USA gjerne er organisert på county-nivå. Et søk i Google etter navnet på county-et du er interessert i, samt ordet «county», pluss navnet på staten og ord som «genealogy» eller tilsvarende, vil ofte gi gode resultater. Et eksempel kan være: «Barnes County+North Dakota+genealogy».

DIGITAL TELEFONKATALOG

Har du et sjeldent etternavn kan du kanskje være heldig å finne etterkommere av din slektning på nettstedet Whitepages, som har den største tilgjengelige databasen med kontaktinformasjon om innbyggere i USA. Her kan du også se en cirka alder på personene som dukker opp i søkeresultatene. For å finne etterkommere kan du selvsagt også søke på Facebook, eller Google for den del.

GOOGLE

Du kan også prøve Google for å finne slekt som emigrerte til USA. Med litt flaks, kan du få relevante treff. For eksempel kan du søke på navnet til slektningen og stedet han/hun bodde. Kanskje kan du få opp en nekrolog eller en annen spennende kilde?

CYNDI'S LIST

På cyndislist.com finner du en oversikt over genealogiske og historiske nettressurser av ymse slag. De er inndelt etter emne og med kryssreferanser mellom oppføringene. Her er det mange gratisressurser å finne.

I tillegg til store nettsteder som FamilySearch og Ancestry, som vi vanskelig kommer utenom i jakten på emigrantene i familien, er dette derfor et viktig nettsted for å finne frem til digitale kilder vi kan lete i.

Et eksempel på en av mange Facebook-grupper om slekt i Amerika. SKJERMDUMP: FACEBOOK

Minnesota Norwegians - genealogy

Private gruppe • 8,5 k medlemmer

The United States of America,

To all to whom these presents shall come, Greeting:

Timber-Culture Certificate No. 1231 }
Application 3821 }
Whereas there has been deposited in the GENERAL LAND OFFICE of the
United States a CERTIFICATE of the Register of the Land Office at Devils Lake, North
Dakota, whereby it appears that pursuant to the Acts of Congress
approved March 3, 1873, March 13, 1874, and June 14, 1878, "to encourage the growth of timber
on the Western Prairies," the claim of August Sohn
has been established and duly consummated in
conformity to law for the South West quarter of Section twenty-one in
Township one hundred and sixty North of Range seventy-
six West of the Fifth Principal Meridian in North Dakota,
containing one hundred and sixty acres

Dokument som viser tildeling av eiendom i USA. Kanskje fikk en av dine
slektinger noe lignende, som du kan spore opp? FAKSIMILE: BUREAU OF LAND MANAGEMENT

Gruppeportrett
av nordmenn som
emigrerte til USA.

EIER: ANNO MUSEA I
NORD-ØSTERDALEN

Over 4,5 millioner norskamerikanere bor i USA i dag.
Er noen av dem dine slektinger? EIER: NASJONALBIBLIOTEKET

UTVANDRING TIL
AMERIKA ■ TEMA ■

ANNONSE

LAGE slektsbok?

VI HJELPER
DEG FRA MANUS
TIL FERDIG BOK

BOKDESIGN

- › Formgivning
- › Design av omslag
- › Bildebehandling

TRYKK

- › Stivbind og mykbind
- › Høy kvalitet
- › Frakt inkludert

Interface
Media

www.interfacemedia.no

Finn emigranter på Ellis Island

Har du slektninger som emigrerte til USA? Kanskje finner du dem i passasjerlistene fra Ellis Island? Databasen inneholder nesten 65 millioner registreringer fra 1820 til 1957, og er gratis å bruke. Her viser vi deg steg for steg hvordan du søker.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

På nettstedet Ellis Island Foundation, heritage.statueofliberty.org/passenger, finner du passasjerlistene med informasjon som ble registrert ved ankomst til New York.

Noen registreringer er mer komplette enn andre, men mange oppgir navn, alder, ankomstdato, skipsnavn, nasjonalitet, fødested, yrke, siste bosted i utlandet og endelig destinasjon. Noen inneholder til og med detaljer om hvor mye bagasje passasjerer hadde med seg, hvor mye penger de hadde og hvor de bodde om bord på skipet.

TRINN 1

Gå til nettstedet og skriv inn navnet på personen du leter etter. Databasen håndterer ulike stavemåter, men jo mer informasjon du har, desto lettere blir det å finne riktig person. Dette kommer selvsagt an på hvor sjeldent etternavnet er.

I vårt eksempel søker vi etter Barbro Klevgaardslie fra Etnedal i Valdres. Ved å søke på dette navnet i søkefeltet, får vi ingen treff. Vi prøver en forenklet variant: «Barbro Lien».

ALLE SKJERMUTBRYTERE: ELLIS ISLAND FOUNDATION

TRINN 2

Nå får vi opp ett treff. Her står det at hun emigrerte i 1920 og kom med skipet Stavangerfjord. Det står også at siste bosted før hun dro var Etnedal. Dette bekrefter at vi har funnet riktig person.

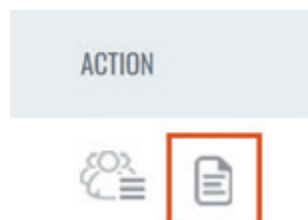
Det var vanlig at lange eller vanskelig uttalbare navn kunne reduseres til kortere varianter for å tilpasse i en engelsk kontekst (les mer om dette på side 14).

NAME	ARRIVED	LAST PLACE OF RESIDENCE / BIRTH PLACE	SHIP NAME	ACTION
Lien, Barbro Syversdatter	1920	Etnedal, Nor.	Stavangerfjord	

TRINN 3

For å se skipslisten, klikker du på dokument-ikonet lengst til høyre for ditt riktige passasjertreff. For å få adgang til å se dette, må man opprette en bruker.

Klikk på «Create Account» i meldingen du får på skjermen, og fyll inn navnet ditt, e-postadresse og et passord. Dette er gratis å gjøre, men om du ønsker å gi penger til stiftelsen, er det mulighet for det.

TRINN 4

Når du er logget inn med brukernavn og e-post, og har fått klikket på det nevnte dokumentikonet, er du nå kommet til siden til den du søker etter. Til høyre for navnet får vi nå også informasjon om avreisested og dato.

PASSENGER RECORD			SHIP MANIFEST	TEXT PASSENGER LIST
Lien, Barbro Syversdatter			SHIP NAME Stavangerfjord	ARRIVAL DATE March 24th, 1920
PASSENGER ID 603913020080	FRAME 1045	LINE NUMBER 16	PORT OF DEPARTURE Kristiania, Norway	

Lilly	UP 7	✓	f	s	Child	no	-
Barbro Syveradatter	25	✓	f	s	Domestic	yes	Norwegian
Sverre Syversen	18	✓	f	s	Domestic	yes	do.

TRINN 5

Lenger ned på siden vises en forhåndsvisning av den skannede passasjerlisten, der Barbro skal være registrert. Tar du musepekeren over dokumentet, forstørres det automatisk. Vi finner ikke Barbros navn på denne siden i dokumentet, men vi ser at dette er en fortsettelse av siden der vi skal se navnet hennes.

Til høyre for forhåndsvisningen kan du velge hvilken side i dokumentet du ønsker å se. Siden som vises, er

markert med gul ramme. I dette tilfellet klikker vi på bildet under, som er markert i rødt. Etter å ha gjort det, er det dette bildet som er markert med gul ramme – og som nå forhåndsvises midt på skjermen. Tar vi musepekeren på ny over dokumentet, og dette forstørres, navigerer vi oss mot venstre i dokumentet. Her ser vi Barbros navn på rad 16 med diverse personalia. Vi ser også at hun reiser sammen med en bror, Sverre.

Klikker vi på den siden vi hadde oppe i sted, får vi enda mer informasjon oppgitt i de ulike feltene ved å følge rad 16, der Barbros navn sto registrert på den andre siden. Her ser vi at hun skulle til sin bror Nils i Minnesota.

+ ADD IMAGE 1045 TO SELECTION
+ SAVE IMAGE 1045 TO MY PROFILE
FULL IMAGE

TRINN 6

Klikk på knappen «Full image» over forhåndsvisningen for å se dokumentet i full størrelse. Her kan du ta en skjermdump av det du vil markere, for eksempel ved bruk av «Utklippsverktøy», hvis du ønsker det. Her har vi for eksempel markert Barbro og Sverres navn, samt informasjon om blant annet alder og nasjonalitet, som vist på bildet over.

Lykke til med søket!

Den norsk-amerikanske

Den norsk-amerikanske pressen ble et viktig bindeledd mellom utvandrerne og hjemlandet. Avisene brakte nyheter fra Norge og inneholdt også personopplysninger – ikke bare om vielser og dødsfall, men om hvor folk befant seg og hva de foretok seg. For slektsgranskere er dette en gullgrube av informasjon.

■ LIV MARIT HAAKENSTAD

Den første gruppen nordmenn reiste for 200 år siden med sluppen Restauration til USA. Amerikanske aviser omtalte reisen, men det skulle ta tid før en egen norskspråklig presse ble etablert. Etter hvert fikk avisene en sentral rolle i norsk-amerikanske samfunn, både som nyhetsformidler og som en del av den norske identiteten i USA.

DE FØRSTE AVISENE

Onsdag 25. mai 1763 fikk Norge sin første avis – *Norske Intelligenz-Seddel* (Dørum, 2024). Det skulle imidlertid gå en stund før en norskspråklig avis var på plass i

Midtvesten. Nordmenn slo seg først ned i Kendall, New York, der de bodde noen år før Cleng Peerson førte dem lenger sør-vest, og inn i staten Illinois og til Fox River i 1834 (Haakenstad, 2013, side 377). Dette skyldes nok at de måtte etablere seg før de kunne tenke på en avis – de bygde et norsk samfunn i det amerikanske samfunnet.

Flere utvandret senere fra Norge, og nye settlement ble grunnlagt. Snart var de over grensen til Wisconsin Territory, og i 1839 ble Muskego grunnlagt, et stort settlement som strakte seg over Milwaukee, Racine og Waukesha Counties (Haakenstad, 2013, side 170).

Dette skrukkete eksemplaret av *Decorah-Posten* fra 22. mars 1901 ble funnet i en vegg i et våningshus på en gård i Minnesota.

FOTO: LIV MARIT HAAKENSTAD, 2008

pressen

STØRRE NORSK-AMERIKANSKE AVISER I NORD-AMERIKA

De norsk-amerikanske avisene varierer i form og størrelse – alt fra småaviser via kirkeblad til store aviser. O.M. Norlies bibliografier oppgir at det skal ha vært 400 norsk-amerikanske aviser (Nasjonalbiblioteket, 2008). Rundt 164 skal finnes på Norsk-amerikansk samling ved Nasjonalbiblioteket på mikrofilm, og noen få som papirutgave (Haakenstad, 2013, side 208).

Avisene ble i starten skrevet på norsk, fordi de ble skrevet for de som ikke kunne lese engelsk (Lovoll, 2012, side 9). Men ettersom førstegenerasjonsinnvandrerne ble

Den første norsk-amerikanske avisen ble utgitt i Muskego den 29. juli 1847 under navnet *Nordlyset*. Konvertitter til Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige hadde riktignok forsøkt å utgi avisen *De Norske Opmærksomhed* i Chicago året før, men lykkes ikke ifølge professor emeritus Odd Sverre Lovoll (Lovoll, 2012, side 9, 22). *Nordlyset* i Wisconsin ble den første, og fra 1850 skiftet denne navn til *Democraten* (Lovoll 1983, side 74).

Førsteutgaven av *Nordisk Tidende*, datert 2. januar 1891. Trykt med tillatelse fra *The Norwegian American*. FAKSIMILE

Dødsannonsen til Frank Andersen. Denne er veldig lik norske dødsannonser. Edward C. Halvorsen var et kjent begravelsesbyrå i Brooklyn på denne tiden på 8th Avenue, også kalt «Lapskaus boulevard» (*Nordisk Tidende*, 13. juli 1978, side 9). Trykt med tillatelse fra *The Norwegian American*. FAKSIMILE. NASJONALBIBLIOTEKET

Nordisk Tidende.

No. 1. Første Aangang. Fredag den 2den Januar 1891. Enkelt Nummer 3 Cent.

At Guds Nyt Aar!

Doktor Volckmar's Berlinertur.

Man vil lævere korrespondansen til "NORDISK TIDENDE."

Porthea Elizabeth Andersen.

H. JOHNSON, 118 Hamilton Avenue, BROOKLYN, N. Y.

Doktor H. Volckmar, EXAMINERT LÆGE.

Skandinavisk Apothek, 427 HUCKE STREET, mellem Madison og 4th St., Brooklyn.

W. FRIEDRICH, 118 Hamilton Avenue, Brooklyn.

Nils G. Kant's APOTHEK, 312 Columbia Street, New Haven, Conn., U.S.A.

CANTORS Danie's Apothek, 205 VAN BRUNT STREET, BROOKLYN.

Theo. Sigveland, Norsk Tandlæge, 220 Franklin Street, mellem Court og 3rd St., Brooklyn.

Tingvalla Linde, Eneste direkte Linje til skandinaviske Havne.

A. ØSTERHOLM & CO., SKANDINAVISK BOGHANDEL, 133 State St., New York.

Eneste direkte Linje til skandinaviske Havne.

Vår kjære bror og vår snille onkel

FRANK ANDERSEN

født i Skien, Norge, avgikk plutselig ved døden, torsdag den 6. juli 1978, 54 år gammel.

Sørgedustjensten, under ledelse av Edw. C. Halvorsens begravningsbyrå, 5310 – 8th Avenue, Brooklyn, N.Y., fant sted tirsdag 11 juli kl. 1 e.m. i Den Norske Sjømannskirken med begravelse på Evergreens gravlund.

Hjertelig takk for all utvist deltagelse og sympati.

Anne Simensen Solveig Sandin søstre

I Norge: William Andersen, bror Dagny Reiersen, søster

Nieser og nevøer i Norge og U.S.A.

færre, ble også det norske språket fjernere, og avisene måtte følge med utviklingen. De fikk en gradvis overgang til engelsk som hovedspråk (Lovoll, 2012, side 10).

I min bok *Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825–1930* skrev jeg videre om utvandreravisene (Haakenstad, 2013, side 208):

Utvandreravisene var skrevet av og for den vanlige arbeideren – den såkalte penny press-tradisjonen (Lovoll, 1999, side 24). Aviser som *Decorah Posten* (1874–1972), *Emigranten* (1852–1868), *Western Viking* (1931–1932, 1961–1995, 1997–2008), *Den Norske Amerikaner* (Madison, Wisconsin) (1855–1957), *Skandinaven* (1866–1941) og *Minnesota Posten* (1956–1980) er kjente navn (Norsk-amerikanske aviser, 2008).

Den mest kjente av avisene var *Den Norske Amerikaner* (Madison, Wisconsin) (1855–1957), utgitt av Elias Stangeland (Lovoll, 1999, side 74). Den største norsk-amerikanske avisen skal ha vært *Skandinaven* i Chicago (1866–1941), mens *Nordisk Tidende* startet i 1891 i Brooklyn, New York, og eksisterer fortsatt som en del av *The Norwegian American* (Lovoll, 2012, side 13 og 386). To andre kjente aviser var *Minneapolis Tidende* i Minneapolis (1888–1935) og *Decorah Posten* i Iowa (1874–1972) (Lovoll, 2012, side 392 og 387).

Disse avisene ble oftest ikke gitt ut på en daglig basis, men kunne komme ut med alt fra ett nummer om dagen til ett pr. måned. Om du ikke finner en avis for den dagen du leter etter, må du lete i etterkant av da hendelsen fant sted. Avisene var skrevet av pressefolk, og flere av disse var kjente skikkelser i det norsk-amerikanske miljøet.

Les gjerne boken til Odd Sverre Lovoll om *Norske aviser i Amerika* fra 2012 for å lære mer om avisene og hvem som stod bak dem. Bak i denne boken finnes det også en oversikt over norsk-amerikanske aviser organisert etter USAs stater (Lovoll 2012, side 383–405).

HVA INNEHOLDER AVISENE?

Vi må ha i bakhodet at på denne tiden er det avisen som er hovedorganet for å rapportere det som skjer i samfunnet – radio og TV finnes ikke. Personvernet er heller ikke det samme som i våre dager, så det som står i avisene, ville kanskje aldri blitt nevnt i dagens aviser.

Om vi ser avisene fra en slektsgranskers synsvinkel, kan du finne livsløpet til en person, fra vugge til grav. Fødsler, forlovelser, ekteskap, skilsmisser, dødsfall og nekrologer (Breland, 2014, loc 97). Flere av de norsk-amerikanske avisene holdt på tradisjonen med norske dødsannonser, mens de amerikanske ofte har nekrologer som kan fortelle en god del om livet deres, opphav i Norge, foreldre, ektefelle, barn og barnebarn.

For å krydre fortellingen om de som reiste, kan du finne opplysninger om andre hendelser som jubileer, slektsstevner, besøk av noen utenfor distriktet, møter i

ulike lag og foreninger og kirker (Breland, 2014, loc 178, 225 og 239). Disse kan inneholde navn.

Om noe kriminelt hadde skjedd, kan du finne mye informasjon om de involverte. Jon Michelet skrev for eksempel i sin tid boken *Den gule djevelens by* (1981). Denne er basert på en liten notis i *Dagbladet* fra 1. november 1980 (side 19), der det står: «I et bilvrak fant de 56-årige Frank Andersen og 57-årige Daniel Meehan brutalt myrdet med øks.»

Du kan også finne opplysninger om noen har sjekket inn på et hotell eller om de har avtjent militærtjeneste (Breland, 2014, loc 193 og 209).

NOEN RÅD

Nasjonalbiblioteket

Når du søker på Nasjonalbiblioteket sin hjemmeside, nb.no, må du sette anførselstegn rundt søket ditt, som for eksempel «Carl Søyland». Det er en del utfordringer ved å søke på Nasjonalbibliotekets hjemmeside, blant annet stavemåter på navn, og dersom de hadde to fornavn eller mellomnavn, kan dette være en utfordring. Du kan bruke tildetegnet (~) og et tall etterpå, og på den måten få søkemotoren til å søke etter ord som står med en viss avstand. Noen ganger lykkes denne metoden.

En del materiale er sperret på nb.no, og krever innlogging med Bank-ID (tilsvarende det som er tilgjengelige på norske biblioteker). Men du kan fortsatt se deler av de fleste opplysningene uten å være logget inn. Når du får et treff av interesse, kan du høyreklikke på den forhåndsvisningen som dukker opp (Safari) eller bare trykke på den (Firefox – kan variere ettersom hvilken nettleser du bruker), og bruke hurtigtaster for å kopiere, som Ctrl+c (Windows), og lime teksten inn i en tekstleser (Ctrl+v).

For eksempel fant jeg følgende tekst om Carl Søyland fra 1919:

«i Eagnhilds rolle, og hr. Finn Bernhoft der som Mons Østmo hadde sin første kum. Tropsfører Carl Søyland med 2 speidergutter av Kristiania 1(trop har i disse .dage fuldendt e: eventyrlig 5 ukesfærd» (*Nationen*, 18. august 1919, side 3).

Denne teksten er ikke korrekt på norsk, men ikke endre noe. Ta tak i den siste delen av teksten, og kopier denne inn i søkemotoren til nb.no slik:

«Carl Søyland med 2 speidergutter av Kristiania 1(trop har i disse .dage fuldendt e: eventyrlig 5 ukesfærd i Nore Norge. De reiste langs kysten t: Nordkap, ind Porsangerf jord ove til Skoganvarre».

På denne måten kan du lese deg gjennom noe tekst om du for eksempel jobber med dette utenom Nasjonalbibliotekets åpningstider. Du finner flere søketips på Nasjonalbibliotekets hjelpesider.

Dødsannonser kan oppfattes som bilder av tekstgjennkjenningsprogram (OCR-programmene, Optical cha-

Et utvalg av de mange norsk-amerikanske avisene som ligger på nettbiblioteket til Nasjonalbiblioteket. SKJERMDUMP: NASJONALBIBLIOTEKET

racter recognition), og de blir dermed ikke søkbare. Derfor kan det være verdt å bla manuelt gjennom avisene om du vet hvilket tidsrom du skal lete i.

Generelt

Avgrens søket så mye som mulig med tanke på periode, områder og bruk av spesielle navn og ord når du søker. Har du for eksempel to personer som du leter etter, så bruk det etternavnet som er mest sjelden. Det gir større sjanse for at du finner det du leter etter.

Søk i andre amerikanske kilder først for å lokalisere den du leter etter. Mange slektssider i USA krever ofte betaling, men for eksempel krever FamilySearch.org kun registrering. Nasjonalarkivet i Canada er også gratis å søke i – se library-archives.canada.ca/eng, og det finnes en del informasjon på nasjonalarkivet i USA – se archives.gov.

HVOR KAN DU FINNE DE NORSK-AMERIKANSKE AVISENE?

Ikke alle aviser ligger ute, og jeg tror ikke alt er digitalisert. Her er en smakebit på hva du kan finne hvor:

- ➔ Nasjonalbiblioteket – nb.no, nettbiblioteket og fyll inn «USA» eller «Canada» under «By/Fylke». Nasjonalbiblioteket har også disse avisene på mikrofilm.
 - Litteratur om norsk-amerikanske emner – kun Thor M. Andersen bibliography har aktiv lenke pr. 5. februar 2025.
 - Norway in America – Thor M. Andersen bibliography – denne har informasjon om utvandrede til Nord-Amerika opp til 1930. Du kan også finne denne på beta.nb.no/extrip/tma, der det finnes en oversikt over innholdet av denne databasen.

- ➔ Chronicing America (Library of Congress i USA) – chroniclingamerica.loc.gov, velg «All Digitized Newspapers 1756–1963», og «Language» (språk) Norwegian.
- ➔ Norwegian American Historical Association (NAHA) – her ligger det ikke nødvendigvis hele aviser, men avisutklipp med personopplysninger.
 - norwegianamericanhistory.org/genealogy/ – oversikt.
 - norwegianamericanhistory.org/archives/ – start søket ditt her, klikk på «Start your Search» under «Online catalog», og klikk på «Rowberg Index» under «Other resources». Der finner du en navneoversikt for «Rowberg Index». Du må kontakte arkivet for å få selve avisutklippet, da dette har med personvern å gjøre.

Her er et eksempel på et søk i Nasjonalbiblioteket. Det er denne teksten som kan kopieres ut og danne grunnlaget for nye søk.

- Om du besøker NAHA ved St. Olaf College i Northfield i Minnesota, opplyser de på oversikten at de har følgende aviser på mikrofilm:

«Bikuben, Budstikken, Decorah Posten, Emigranten, Emigranten og Fædrelandet, Fædrelandet, Norden, Nordisk Folkeblad, Skandinaven. Some on paper in Special Collections. Church magazines (before 1960) on Level 1.»

- Internet Archive – archive.org – søk etter «Norwegian newspaper».
- Nordmenn er også registrert i den amerikanske pressen, og den største samlingen er antagelig å finne på hjemmesidene newspapers.com og myheritage.no. Begge inneholder betalingsløsninger.

«THE NORWEGIAN AMERICAN»

Det er ikke helt slutt på norsk-amerikanske aviser i USA. I dag er det en avis igjen – *The Norwegian American*. Avisen er en sammenslåing og en videreføring av flere aviser, og på hjemmesiden deres nevner de: «Norwegian American Weekly/Norway Times/Nordisk Tidende, Western Viking/Washington Posten», med røtter tilbake til 1889 (*The Norwegian American*, 2025).

Avisen er både tilgjengelig digitalt og på papir, og er tospråklig – noen nyheter kommer også på norsk, men engelsk er i dag hovedspråket i avisen.

Utsnitt fra hjemmesiden til *The Norwegian American*, som er en sammenslåing og en videreføring av flere norsk-amerikanske aviser.

SKJERMDUMP: «THE NORWEGIAN AMERICAN»

BIOGRAFI OM HAAKENSTAD

Liv Marit Haakenstad, AG®, AGL™ er en akkreditert slektsforsker på norsk slektsforskning (AG®), og Accredited Genealogist Lecturer™ (AGL™) fra International Commission for the Accreditation of Professional Genealogists (ICAPGen). Haakenstad har skrevet mange artikler og bøker om norsk slektsgransking, blant annet *Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825–1930*, og *A Guide to Norwegian Genealogy, Emigration, and Transmigration*. Hun har også vært foredragsholder i flere land, som Roots Tech i England og USA.

Liv Marit Haakenstad har en master i faglitterær skriving, der hun fordypet seg i biografiskrivning. Masteroppgaven «Carl Søyland – liv og virke» var om presse mannen Carl Søyland (1894–1978) som utvandret til USA, og var sjefsredaktør for avisen *Nordisk Tidende* i Brooklyn 1940–1962.

Haakenstad er for tiden forsker på «Norwegians in Utah 1825–1920» ved Charles Redd Center for Western Studies ved Brigham Young University (BYU) i Provo, Utah, USA, og gjesteprofessor ved BYU. Haakenstad er også en ressursperson for utvandrerjubilée «Crossings 200».

KONKLUSJON

Du kan finne norsk-amerikanske aviser på flere hjemmesider og på mikrofilm, både i USA og Norge. Noen ganger kan det være litt utfordrende å finne informasjon om en person, noe som kan skyldes variasjoner i staving av navn, amerikanisering av navn eller at ikke hele avisen er OCR-lest. Til gjengjeld kan du finne mange flere opplysninger om du finner noe, da personvernet ikke var så strengt før i tiden.

Kanskje finnes det andre steder enn de vi har nevnt med norsk-amerikanske aviser, men her er i hvert fall et utgangspunkt.

KILDER

- Breland, C.C. (2012). *Searching for Your Ancestors in Historic Newspapers*. Genealogy and Online Research, Kindle-bok.
- Dagbladet (1980, 1. november). *Jon Michelet på jakt etter øksmorderen*. Hentet 5. februar 2025.
- Dørum, K. (2024, 25. november). *Oversikt over Norges historie*. Hentet 5. februar 2025.
- Haakenstad, L.M. (2013). *Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825–1930*. Vigmostad & Bjørke.
- Lovoll, O.S. (1983). *Det løfterike landet. Historien om norsk-amerikanerne*. Universitetsforlaget.
- Lovoll, O.S. (1999). *Innfridde løfter. Et norskamerikansk samtidsskildre*. Forlaget Vett & Viten AS.
- Lovoll, O.S. (2012). *Norske aviser i Amerika*. Scandinavian Academic Press/Spartacus Forlag AS.
- Nordisk Tidende (1978, 13. juli). *Dødsannonse for Frank Andersen*. Hentet 5. februar 2025.
- Nasjonalbiblioteket (2008). *Utvandring og norskamerikansk historie*. Hentet 18. april 2008.
- Nationen (1919, 18. august). *En eventyrlig speiderferd*. Hentet 5. februar 2025.
- The Norwegian American (2025). *Who we are*. Hentet 5. februar 2025.

Mine besteforeldres emigrantreiser

Besteforeldra mine på farssida var begge født på Moster i Bømlo, berre to kilometer frå kvarandre. I mange år budde dei i USA før dei slo seg ned i Grindheimsvågen på Moster. Kvifor reiste dei, og korleis var livet «over there»? Hadde mange slektningar reist tidlegare?

■ ROALD SJURSEN ■ Slekt og Data Hordaland

For å forstå heile bildet må eg forklara litt om familiesituasjonen. På Moster i 1917 vart Kirstine, søstera til bestemor, gift med Helmik Johannes Sjursen. Han var ein yngre bror av bestefar.

Familiane var derfor kjende, og Kirstine hadde terga søstera Martha (1898–1970) med at ho kunne jo gifta seg med Sigurd (1884–1960), broren til Helmik Johannes.

Eigedomen i Grindheimsvågen (med raudt tak til høgre) cirka 1910. EIGAR: PRIVAT

Sjursen-søskena i New Jersey. Bak frå venstre: Sigurd og Sjur. Framme frå venstre: Anna og Halfdan. EIGAR: PRIVAT

Frå *Nordisk Tidende* 8. desember 1927. FAKSIMILE: NASJONALBIBLIOTEKET

Skal gifte sig i Norge.

Hr. Sigurd S. Totland fra Cranford, N. J., og frk. Martha Grønnaas fra Pekin, N. Dak., begge fra Moster nær Mosterhavn, reiste tirsdag med "Bergensfjord" fra New York for at holde bryllup i sin hjembygd. Under opholdet her bodde frøkenen hos brudgommens bror, Hans Sjur-sen i Cranford, N. J.

Til det svara ho at den gamle mannen ville ikkje ho gifta seg med.

Sigurd var i 1914 komen heim frå Amerika og hadde overtatt barndomsheimen, der mora og søskena hans budde. Også svigerinna budde der.

BESTEMORS REISE

Tanta til bestemor, Mariane Larsdatter frå Ytre Røyksund, gifta seg i 1879 med enkemannen Iver Ellefsen Førland frå Strand i Rogaland. Iver budde på Hilde i dåverande Moster kommune. Rundt han budde borna frå første ekteskap.

Mariane og Iver fekk fire barn før dei selde garden på Hilde og drog til Amerika i 1886. Før det hadde også to onklar av Mariane emigrert. Den eine med heile familien sin.

Iver dødde nokre år etter at dei kom til USA i ein kraftig snøstorm. Han skulle gå mellom låa og våningshuset og gjekk feil. Levningane hans blei funne på vårparten. Mariane blei i 1891 gift med John Nerby og dei blei buande på ein 160 acres (1 acre = 4,0469 mål) stor farm i Forde Township i Nelson County i Nord-Dakota. Seinare kjøpe han seg opp, og i 1909 hadde dei totalt 400 acres fordelt på tre farmer.

I februar 1909 reiste Jørgen (1891–1958), den eine broren til bestemor, til USA. Tanta Mariane betalte billetten for han. Kort tid etterpå dødde faren Lars, som hadde vore sjukeleg i fleire år. Jørgen arbeidde hos tanta til billetten var betalt tilbake, og ved folketeljinga i 1910 arbeide han ved Lien-farmen i Pekin i Nord-Dakota.

Her blei han i 1918 gift med yngsteddottera, og dei overtok farmen etter foreldra hennar. Jørgen hadde også ordna med billett for broren Ludvig (1897–1957), som emigrerte i 1916. Han sendte også pengar heim, slik at mora kunne betala gjelda på farsgarden heime.

Livet syntes å vera bra for Jørgen og kona Minnie Ruth, men i 1922 dødde Minnie. Sonen Minruh, som var fødd berre ei veka tidlegare, blei kalla opp etter mora. No hadde Jørgen ein nyfødd son og ein son på tre år, og ein stor farm som han også eigde. Brev blei sendt heim til Moster, med spørsmål om søstera Martha kunne komme og hjelpe han. Martha budde på foreldra sitt småbruk på Grønås på Moster.

7. mars 1922 er Martha Larsdatter Grønås registrert i lensmannsprotokollen som emigrant. Dagen før er ho registrert på passkontoret i Bergen, og 16. mars reiste ho frå Bergen. Ho kunne ikkje eit ord engelsk, men hadde fått reisebeskrivelse med seg.

28. mars kom D/S Stavangerfjord til New York og herifrå gjekk turen vidare til Tolna i Nelson County i Nord-Dakota. Bestemor arbeidde hos broren i nesten seks år. Minruh Grønnaas fortalte i 1979 at då tanta Martha reiste for å gifta seg, grein han. No reiste den personen som han hadde knytta seg til, og som hadde fungert i ei morsrolle for han.

BESTEFARS REISE

Sigurd Sjursen Totland var fødd på Totland. I 1885 fekk familien kjøpe ein liten eigedom i Grindheimsvågen og hit flytta familien. Sigurd var nummer to i ein søskenflokk som til slutt talte ni.

Faren Sjur var sjuk, og i folketeljinga i 1900 står det «Intet Erhverv paa grund af Sygd. Faar tildels Fattig-understøttelse og støttes af andre». I 1899 måtte faren selja eigendomen til ein svoger, men med ein klausul om at han og kona skulle kunne bu der i si levetid.

29. desember 1901 dødde Sjur, min oldefar. I 1900-teljinga arbeide bestefar som sjømann, og antatt opphaldsstad var Ofoten. I åra mellom 1903 og 1906 reiste fleire yngre folk i nabolaget til Amerika, og broren

Halfdan reiste til New York i 1906. Tidlegare hadde eit søskenbarn emigrert.

14. april 1909 reiste bestefar frå Bergen. Turen gjekk først til Kristiansand med skipet Kong Sverre og 17. april drog han derifrå til New York med C. F. Tietgen. 29. april kom han fram til New York. Namnet han brukte var Sigurd Sjursen Totland, og i papira står det at han ville søke hyre i USA. Broren Halfdan i Pioneer Street i Brooklyn i New York var kontaktperson. I den norske folketeljinga for 1910 står det at både Sigurd og Halfdan er bygningssnikkarar med «antatt opphaldsstad» i New York. Eg har ikkje funne dei i den amerikanske teljinga for 1910.

Sigurd kom tilbake til Moster i 1914. I 1910 hadde mor hans fått spørsmål om familien kunne kjøpa tilbake eigedommen kor familien budde. Bestefar betalte kjøpesummen og stod då som eigar av det litle gardsbruket. Her var det mykje reparasjon og snikkararbeid som måtte utførast. I perioden mellom 1916 og 1918 blei det bygd to kutterar ved sjøen nær heimen på Moster. Bestefar var ein av arbeidarane ved skipsbygginga. I 1920-teljinga står han oppført som sysselsett med «Fiskeri & Sjøfart».

15. mai 1923 fornya bestefar passet sitt i Bergen for to nye år, og same dag reiste han frå Bergen. På nytt skulle han til Amerika. Året før var yngstebroren Sjur også reist

til New Jersey. Først gjekk turen til England. 26. mai forlét RMS Berengaria Southampton og kom fram til New York 1. juni. På innreisepapira til bestefar står følgjande: «1909–1914 S. Fransisco». Vidare står det at han skulle til broren Halfdan, som no leigde i 109 Burchfiels Ave i Cranford i New Jersey. Denne eigedomen har i dag adressa 109 Severin Court.

Når eg leitar etter bestefar i San Fransisco, finn eg ein brannmann i telefonkatalogen av 1912 som heiter Sigurd Totland. Om det er bestefar er ukjent, men han brukte namnet Sigurd Sjursen Totland i 1909. I denne perioden er det i U.S. Naturalization Records Index for California registrert ein søknad for Sigurd S. Totland.

I 1925 kom også Anna, eldstesøstera til bestefar, til New Jersey, slik at det no var fire søsken der. Det var ofte folk frå Moster på besøk i 109 Severin Court, og mange mostringar oppgav denne adressa og Halfdan som kontaktperson, når dei reiste til USA.

Det må ha vore kontakt mellom bestemor i Nord-Dakota og bestefar i New Jersey, for dei reiste heim til Moster 6. desember 1927 for å gifta seg.

EKTESKAP OG SAMLIV I USA

4. januar 1928 gifta mine besteforeldre seg på Moster. Bestefar er registrert som tømmermann og bestemor

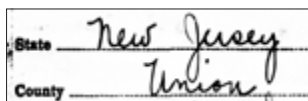
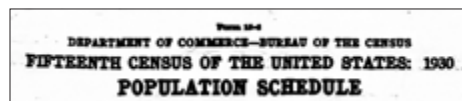
Bestemor med brødrene og nevøane i Nord-Dakota. Bak frå venstre: Ludvik, Jørgen og Martha. Framme frå venstre: Clemet og Minruh. EIGAR: PRIVAT

Mine besteforeldre i midten saman med to naboar frå Moster i Grand Forks, cirka 1926. EIGAR: PRIVAT

82	210	52	67	Jensen, Sigurd	24	35	No	M	45	M	43	No	Yes	Norway	Norway
83				— Malthe	24		V	F	24	31	M	24	No	Yes	Norway
84				— Martens	24		V	M	24	24	M	24	No	Yes	Norway

Familien frå folketeljinga 1930 (census) i New Jersey, på kolonne 82–84. FAKSIMILE: ANCESTRY

23

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE, BUREAU OF IMMIGRATION

Passenger sailing from SHANGHAI, CHINA, to NEW YORK, N.Y., on the S.S. ... 1928

No.	Name	Age	Sex	Mar.	Prof.	Place of Birth	Date of Birth	Place of Residence	Occupation	Destination	Remarks
1	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
48	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
49	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
51	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
52	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
53	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
54	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
55	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
56	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
57	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
58	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
59	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
60	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
61	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
62	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
63	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
64	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
65	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
66	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
67	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
68	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
69	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
70	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
71	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
72	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
73	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
74	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
75	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
76	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
77	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
78	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
79	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
80	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
81	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
82	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
83	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
84	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
85	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
86	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
87	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
88	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
89	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
90	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
91	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
92	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
93	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
94	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
95	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
96	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
97	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
98	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
99	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
100	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Skipsliste med mine besteforeldre som nygifte i 1928.

som tenar. 20. mai 1928 reiste dei tilbake med D/S Stavangerfjord frå Bergen og ti dagar seinare kom dei til New York. I 1929 budde dei i 210 South Ave E. i Cranford i Union County i New Jersey.

3. februar 1930 blei eldstesonen Martin Severin født i Elizabeth, og då budde familien i 31 South Ave W. i Cranford. I New Jersey arbeide bestefar og brødrane for Roy K. Eido, som var frå Fitjar og heite Roald Kristofersen Eidøen, men under depresjonen var det ikkje mogleg med meir arbeid.

Halfdan prøvde å drive for seg sjølv, mens mine besteforeldre reiste opp til Tolna i Nord-Dakota. Her budde dei og arbeide på farmen til bror og svoger. Om sommaren var det rikeleg med arbeid, men om vinteren var det lite arbeid og då dreiv bestefar med tømmerhogging, mellom anna hos indianarane. Mens dei budde i Nord-Dakota auka familien seg, og dottera Alice Leonora og sonen Sigurd Maynard blei fødd i 1931 og 1933.

I juli 1933 flytta familien tilbake til New Jersey og bestefar starta på nytt å arbeide for Eido. No blei enda ein son, Robert, fødd i 1936.

FLYTTE HEIM

Draumen om å reisa heim til Moster for godt må ha vore der, sidan bestefar kjøpte eigedomen på Moster i 1910. Og i 1939 gjorde dei alvor av draumen. Bestemor og borna reiste heim. Bestefar skulle koma etter, men det var noko arbeid som han måtte vera med å gjera ferdig. Dessverre blei det ikkje heimreis før med julebåten D/S Stavangerfjord i 1945.

Far min fortalte at då båten passerte Liberty Island og Frihetsstatua, blei dei borda av amerikansk politi. Ein av passasjerane blei tatt med tilbake til New York.

Heime på Moster budde først bestemor og ungane hos bror hennar, skipsreiar Andreas Grønås. Bror til bestefar, Helmik Johannes, og borna hans budde i huset til bestefar. Etter kvart flytta bestemor og ungane inn i

huset også, og no budde bestemor og borna i hovudetasje og Helmik Johannes og borna hans i andre etasje.

Under krigen var det vanskeleg med både pengar og mat. Far min fortalte at dei fekk poteter av Lars, eldste bror til bestemor. Lars hadde overteke farsgarden og var også ordførar i Moster kommune. Potetene trilla dei heim i ei gamal barnevogn.

Naboen til bestemor, Johan Stusvik, hadde fiskebåt. På eigedomen sin hadde han bygd både salteri og røykjeri. Her hadde han fleire tilsette. Eldstebror til far min fekk seg arbeid der. Sjølv om han var veldig ung, såg naboen at han klarte oppgåvene han fekk. Lenge før han var konfirmert fekk han ansvaret for å styra med blanding av saltlake, og etter kvart vart han lønna likt med dei andre vaksne arbeidarane.

Endåtil far min arbeide der, sjølv om han var veldig ung. Han stod og kontrollerte talet på tønner som blei lasta eller lossa om bord i fraktebåtane. Teljemåten var ein murstein med mange hull. Her flytta han på ein pinne, slik at den viste kor mange tønner som var lasta eller lossa.

I Amerika leverte bestefar 21. mai 1940 ein søknad «Declaration for Intention» i Elizabeth i New Jersey. Då budde han igjen i 31 South Ave W. i Cranford i Union County. I 1942, då han blei «drafta» som arbeidskraft, budde han på same adressa. Brøren Halfdan var næraste pårørende. 17. september 1943 blei «Petition for Naturalization» sendt. Då den blei godkjent, vart også kona og barna på Moster godkjente som US Citizens.

Etter at bestefar kom heim i desember 1945, arbeide han som husbyggjar på Moster. Han arbeide også på skipsverftet som var starta opp der dei bygde nokre båtar tidlegare. Då første båten til det som i dag er Rederiet Stenersen AS, motorkutteren Olemann, blei forlenga i Tressvikjo på Moster i 1952, var det bestefar som stod for kontrollmålingane. Det gjekk i amerikanske fot.

Bestefar bygde seg ein motorbåt på cirka 22 fot, som han kunne bruka til både fiske og turar i nærområdet. Stordmotoren kjøpte han hos svogeren på Stord, som også laga motoren.

BORNA BUANDE I NORGE OG USA

Eldstesonen Martin Severin reiste i utanriksfart, og i juli 1949 gjekk han i land i USA. Han deltok i den amerikanske Tysklandsbrigaden og seinare i Korea. Han gifta seg og stifta familie i New Jersey, men tidleg på 60-talet flytta familien til Arthur i Cass County i Nord-Dakota, kor dei blei buande sidan. Mens han budde i New Jersey arbeide også han for Roy Eido. I Nord-Dakota fortsette han å

Bestefar blei amerikansk statsborgar i 1940. FAKSIMILE: ANCESTRY

Familien som fulgte troen til Utah

Da jeg begynte å nøste i historien om familien Strømnes, trodde jeg at jeg skulle finne en fortelling om utfordringene ved å være en mormon i Norge fra midten av 1800-tallet. I stedet fant jeg en sterk og personlig beretning om tro, familie og en reise til Amerika.

■ SOLVEIG WYSSENBACH ■ Slekt og Data Asker

I år er det 200 år siden sluppen Restauration seilte ut fra Stavanger 4. juli 1825. Ombord på den lille farkosten var 52 mennesker som tilbrakte tre måneder på havet. Ved ankomst til New York i oktober samme år var de blitt 53, da en liten pike ble født underveis. Denne reisen

markerte starten på den organiserte norske utvandringen til Nord-Amerika.

4. juli 2025 skal en kopi av Restauration seile ut fra Stavanger og følge den samme ruten, med en like lang overfart som de første pionerene opplevde. Jeg skal være

Strømnes gård i 1912. Bildet ble tatt under et besøk på gården av John Henry Evenson og Paul Strømnes. EIER: BARBARA JEANNE HAUGSØEN

OM JESU KRISTI KIRKE AV SISTE DAGERS HELLIGE

- Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige ble grunnlagt i USA i 1830.
- Medlemmene tror på Bibelen og Mormons bok som hellige skrifter og legger stor vekt på familie, misjonering og personlig tro.
- På 1800-tallet utvandret mange medlemmer til Utah for å praktisere sin tro i frihet.

KILDE: STORE NORSKE LEKSIKON

til stede fordi denne feiringen er viktig for meg som medlem av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige.

Blant de 850 000 norske emigrantene til Amerika var bare en liten andel medlemmer av kirken min. De som ble medlemmer i Norge fra 1851 og utover, opplevde ofte forfølgelse og sjikanering. På samme måte som kvekerne som reiste med Restauration, ble også medlemmene av kirken marginalisert og latterliggjort. Noen mistet til og med arbeidet sitt da det ble kjent at de hadde sluttet seg til denne nye troen.

Myndighetene, ved de geistlige og lensmennene, var stadig ute etter å fengsle misjonærer, enten for misjonering eller for å utføre kristne ordinanser.

JAKTEN PÅ UTVANDRERNE FRA ASKER

Da vi i kirken i fjor ble gjort oppmerksomme på utvandrerjubileet, var det noen ildsjeler som engasjerte seg. En prosjektkomité ble opprettet for å arbeide med vår deltakelse i feiringen, og jeg ble med. Mitt ansvar ble FamilySearch, med et særlig fokus på historier fra Asker, hvor jeg har bodd siden 2001.

Oppgaven min var å finne historier om personer i Asker som hadde blitt medlemmer av kirken. Men hvor skulle jeg begynne?

Vi som er medlemmer av kirken i Norge i dag, kjenner bare til noen få historier om dem som sluttet seg til troen fra 1851 og utover. Vi vet at 8373 personer ble medlemmer over hele landet mellom 1851 og 1927, og at 3437 av dem emigrerte til Nord-Amerika og Utah. Men hvordan kunne jeg finne frem til enkeltmenneskene?

Edvard og Paul Evensen Strømnes og Johan Evensen.

EIER: «HISTORY OF THE SCANDINAVIAN MISSION»

UTVANDRING TIL AMERIKA ■ TEMA ■

Petra Antonette Christensdatter, deres yngste datter Karoline Elvida og Even Jakobsen Strømnes. Bildet må være tatt i Christiania, da Even dør i 1888 i Utah før Petra emigrerte. EIER: CHRIS WOOLEY EVENSON

Under et møte med lokalhistorielagene i Asker og Bærum for jul på Asker museum, fortalte jeg om prosjektet mitt. En av de fremmøtte tipset meg om en bok skrevet i 1995, og jeg fikk tak i et eksemplar. Til min store glede inneholdt boken et kapittel med tittelen *Mormonere og utvandringen fra Asker*. (Hvorfor kan ikke folk bruke det rette navnet på oss?).

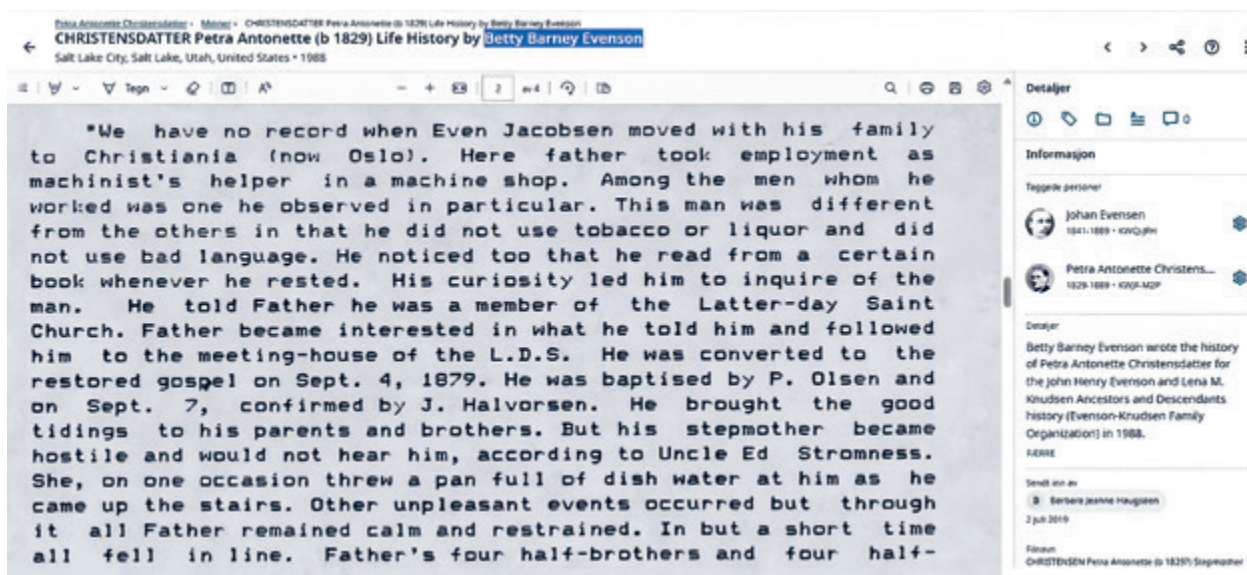
I boken fant jeg navnene på fire personer som var de første medlemmene av kirken i Asker som utvandret.

EN OVERRASKENDE OPPDAGELSE

Siden 1993, da jeg var 24 år gammel, har jeg drevet med slektsforskning. Siden 2012 har jeg brukt FamilySearch.org – et gratis, nettbasert program hvor man kan legge inn informasjon i et verdensomspennende familietre.

Jeg bestemte meg for å undersøke to av navnene fra boken: brødrene Paul og Edvard Strømnes fra gården Strømnes på Dikemark. Da jeg søkte dem opp i FamilySearch, gjorde jeg store øyne. Var det mulig?

I historien til Betty Barney Evenson, barnebarn av Even Jacobsen, på FamilySearch står det blant annet om Petras reaksjon på Johans nye tro. EIER: BARBARA JEANNE HAUGSØEN

Flere ganger hadde jeg gått tur forbi gården de kom fra, ettersom den ligger ved en populær tursti på Dikemark. Nå satt jeg plutselig med deres historie foran meg. Jeg fant brødrene i FamilySearch, og med dem også informasjon om foreldrene deres og seks søsken.

På en innskyttelse bestemte jeg meg for å sjekke alle i familien. Det jeg fant, overrasket meg: Hele familien hadde dødd i Utah! Forfatteren, Berit Sagen Ramsfjell, hadde kun nevnt de to brødrene, men det viste seg at alle – både foreldre og søsken – hadde utvandret!

HVOR BEGYNTE TROSREISEN?

Jeg gikk videre til Digitalarkivet.no og søkte på faren deres, Even Jacobsen. Ifølge FamilySearch var han født i

1817 i Bærum. Dette gjorde meg nysgjerrig. Jeg gjorde et søk i Digitalarkivet og fant fire kilder som bekreftet at han var født i Bærum.

Jeg bestemte meg for å søke kun på fornavnet hans. Da dukket dåpsinformasjonen opp: Even var født på gården Belset, rett ved dagens Bryn kirke, i nærheten av Rykkinn Senter. Dette var enda et sted jeg kjente godt til – et sted jeg hadde besøkt flere ganger i forbindelse med frivillige oppgaver.

Videre fant jeg ut at Even giftet seg i 1840 med Anne Sørine Henriksdatter i Aker, i daværende Christiania (Oslo). Sammen fikk de tre barn, men da Anne døde i 1846, ble Even enkemann med små barn. Den yngste av barna døde før moren i 1846.

I en kirkebok for Asker fant jeg at Even giftet seg på ny

Kilder fra Digitalarkivet bekreftet at Even Jacobsen ble født i Bærum. Her fra konfirmasjonen hans i 1834. FAKSIMILE: ARKIVVERKET

22,	—	—	Even (nighvæn) fra Bogstad - Lst. —	født paa Bogstad 16 ^{de} Mars - 1820 død 20 ^{de} Febr. j. Ei. —	Eriq Brenden og An. geborg Mathias Pliat - Melldatter. —
23,	—	—	Even Jacobsen fra Høed - Lst. —	født i vestre Bærum 22 ^{de} April 1817 død 16 ^{de} Maj j. Ei. —	Jacob Brenden og Kari Svends. —
24,	—	—	Jacob Olsen fra Gronud - Lst. —	født 6 ^{de} Maj 1819 død 24 ^{de} Juni j. Ei. —	Ole Gjelbranden og Anne Jacobsdatter. —

Salt Lake Temple er tempel for Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige i Salt Lake City i Utah. Bildet er fra 1899.

FOTO: WILLIAM HENRY JACKSON / WIKIMEDIA COMMONS

i 1854, denne gangen med Petra Antonette Christensdatter fra Bærum. Sammen fikk de åtte barn, men to av dem døde før de rakk å bli en måned gamle.

FAMILIENS FØRSTE MEDLEM I KIRKEN

Hvordan kom familien i kontakt med kirken? Bodde det misjonærer i nærheten av Dikemark? Hvordan begynte det hele?

Svaret fant jeg i en av minnene som var lagt til på profilen til Petra i FamilySearch. I FamilySearch har hver person en «minnedel» hvor etterkommere kan legge inn bilder, dokumenter, lydopptak og historier. Der, under Petras navn, fant jeg en historie som en etterkommer hadde lagt inn.

Det var Johan Evensen, Evens sønn fra hans første ekteskap, som ble det første medlemmet i familien.

EN NY TILVÆRELSE I STORBYEN

Han er 14 år gammel i 1855 når Even og Petra får sin første sønn, Karl. Selv om Petra er hans stemor, oppstår det et spesielt bånd mellom dem. Johan hjelper til i mange år på gården Strømnes på Dikemark, men en gang i løpet av 1875 flytter han inn til storbyen.

Hele familien følger etter ham til Christiania etter 3. januar 1876, for i folketellingen for 1875 for Asker prestegjeld er de alle oppført – unntatt Johan. Han finner jeg i samme folketelling som «logerende» i Maridalsveien 129.

MØTET MED EN NY TRO

I byen får Johan arbeid som maskinistassistent på et verksted. Der legger han merke til en mann som verken banner eller tygger tobakk. Han ser også at mannen

alltid leser i en bok når han har anledning. Nysgjerrigheten til Johan blir vekket. Hva er det med denne mannen, og hva slags bok er det han leser?

Mannen forteller at det er *Mormons bok*, og at han er medlem av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige. Vil Johan lære mer? Arbeidskameraten inviterer ham med på søndagsmøtene i Osterhaus' gate 27. Det Johan hører der, får ham til å undre seg – kan dette være sant? Den 4. september 1879 lar han seg døpe.

FAMILIEN REAGERER MED SINNE

Johan ønsker å dele sin nye tro med faren og stemoren, Petra. Hun er et gudfryktig menneske og standhaftig i den lutherske tro. Da han gir henne et eksemplar av *Mormons bok*, reagerer hun med raseri og kaster boken i ovnen.

Han drar motløs derfra, men gir ikke opp. Han besøker dem igjen og igjen. En annen gang han kommer, heller Petra en balje med skittent vaskevann over ham. Hun føler bare forakt for den nye troen han har tatt til seg.

EN FAMILIEHISTORIE GJENTAR SEG

Mens jeg leser videre i dokumentene i FamilySearch, finner jeg et notat om Petras mor, Else Christophersdatter. Hun ble medlem av kirken i 1854, men det står ikke nedskrevet hvor. Mest sannsynlig skjedde det i Christiania.

Da Else ble medlem, reagerte Petra med vantro og sinne. Hun flyttet hjemmefra og ville ikke ha noe med moren å gjøre etter hennes konvertering. Nå, mange år senere, forteller stesønnen at han har gjort det samme.

Johan møter hennes sinne med ro. Hans seks yngre halvsøsken er alle glade i ham, og de merker at han har forandret seg etter at han ble medlem av kirken. Han er roligere og hisser seg ikke opp over urettferdighet slik han pleide.

En dag spør Johan foreldrene om han kan ta med grenspresidenten (tilsvarende en prest i Den norske kirke) hjem til middag. Petra synes det er en god idé, for da kan hun sette dem fast med sin kjennskap til Bibelen. Even ber grenspresidenten velsigne maten, og han fremfører en lang bønn som gjør inntrykk på Petra. Hun begynner å fundere på det Johan har fortalt henne. Snart begynner hun å gå på møtene i Osterhaus' gate, og hennes innstilling endrer seg.

KONVERTERING OG EMIGRASJON

Johan emigrerer fra Christiania til Utah 29. august 1881. Etter hans avreise blir hans søsken, Petra og hans far medlemmer av kirken. Den 22. mai 1882 blir Petra døpt i Akerselva i Maridalen. Samme år døpes enda en sønn, og i 1883 døpes tre døtre og Even.

Boken som introduserte meg for brødrene Paul og Edvard Strømnes.

FOTO: PRIVAT

Den eldste sønnen, Karl, er en av de siste i familien som blir medlem av kirken. Han og hans kone, Olava Nilsen, lar seg døpe i september 1886 ved en strand i Christiania. Tre år senere, i 1889, døpes enda en datter. Hele familien emigrerer til Utah i løpet av årene 1881–1890.

HISTORIEN BLIR LEVENDE

Mens jeg skriver denne artikkelen, kontakter jeg også personer som har lagt inn minner i FamilySearch under de forskjellige familiemedlemmene i familien Strømnes. Jeg har hatt e-postkorrespondanse med dem og samtaler på FaceTime. Dette er en av fordelene med FamilySearch – man kan kontakte dem som har lagt inn informasjon via e-post eller chatfunksjonen.

Gjennom denne kontakten får jeg oversikt over når de ulike familiemedlemmene ble døpt og når de emigrerte. En av Evens etterkommere har gått gjennom passasjerlistene og funnet ut hvilken båt de reiste med.

EN NY FORSTÅELSE

Da jeg begynte å skrive denne artikkelen, så jeg for meg at jeg skulle skrive om hvor vanskelig det var for nordmenn å være medlemmer av kirken i Norge, og at de fleste derfor ønsket å emigrere til Utah. Men ingen i denne familien etterlot seg dagbøker med informasjon om hvordan forholdene var i Christiania på 1880-tallet eller hvorfor de reiste til Amerika, så jeg har ikke grunnlag for en slik antakelse.

Jeg vet, etter å ha lest utdrag fra Andrew Jensons bok *History of the Scandinavian mission*, at misjonærene i Norge opplevde forfølgelse og fengsling. De fleste medlemmer i Norge og andre land i Europa ble oppfordret til å reise til Utah fordi kirkens ledelse ønsket å bygge opp samfunnet der. Livet i Utah var nok ikke enkelt for alle. De kom til et nybrottsland, og hardt arbeid var en del av hverdagen.

Slekt og Data: Markerer utvandrerjubileet

I anledning 200-årsmarkeringen for den første organiserte emigrantreisen fra Norge til Amerika, setter Slekt og Data fokus på utvandringen med flere arrangementer over hele landet gjennom året. Her får du en oversikt over hva distriktslagene har planlagt så langt.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

AUST-AGDER

De har allerede hatt to møter med fokus på utvandringen til USA. På årsmøtet i februar ble det holdt foredrag om utvandring fra Nystuen på Filefjell, og det ble gitt informasjon om ressurser for slektsforskning knyttet til Ellis Island.

HAUGALAND

De har utvandring til Amerika som tema for de fleste medlemsmøtene i år, med innslag av gjesteforelesere og lokalhistoriske vinklinger. Det planlegges også en utstilling basert på et av medlemmenes slektsforskning på Amerika-slekt. Slektsforskerdagen vil også ha utvandring som tema.

Norskamerikanere feirer 17. mai i USA i 1914. EIER: NASJONALBIBLIOTEKET

HEDMARK

De markerer utvandrerjubileet med arrangementet «Min slekt i Amerika» lørdag 29. mars på Glomdalsmuseet i Elverum. Arrangementet er støttet av Innlandet fylkeskommune og inkluderer foredrag med Sverre Mørkhagen om norsk utvandring, Thor Gotaas om den norske uteliggerkolonien i Brooklyn, Trond Bækkevold om hvordan lete etter slekt med foto som utgangspunkt og Magne Ivar Mellem om de første emigrantene fra Solør. Det vil også være stands med slektsforskere som gir veiledning i å finne utvandrede slektninger. Arrangementet er gratis for medlemmer av arrangørlagene.

HORDALAND

Deltar på Vestnorsk Utvandringssenter under Utvandringfestivalen 4.–6. juli. Hvilke av dagene er usikkert enda, men trolig søndag 6. juli. Arrangementet får blant annet besøk av biskopen i Bjørgvin. Flere av medlemsmøtene vil også ha utvandring som tema.

MØRE OG ROMSDAL

Flere av de lokale gruppene fokuserer på emigrasjon i år. I Molde er det allerede avholdt to kurskvelder med foredrag om utvandringen til Amerika. Tor Ålbu, nestleder i distriktslaget, holder flere foredrag om temaet gjennom året.

NORD

Kvengruppa har diskutert muligheten for å utforske kvensk utvandring. Mange kvener som kom til Norge fra Tornedalen i Nord-Sverige og Nord-Finland, hadde planer om å reise videre. Dette er et tema de ønsker å se nærmere på. Det har også vært snakk om å bruke Slektsforskerdagen til å rette søkelyset mot utvandring generelt, men planleggingen er fortsatt i en tidlig fase.

NORDLAND

De skal ha utvandring som tema på Slektsforskerdagen i oktober, samt på minst ett medlemsmøte til høsten. Det planlegges også en foredragsturné på Helgeland i samarbeid med Helgeland Museum i september, med totalt ti foredrag om utvandring fra regionen. Mer program vil komme.

OPPLAND

De planlegger flere møter med utvandringstema, herav et foredrag av professor emeritus Ole O. Moen 27. mars

Mange distriktslag har utvandring som tema på årets arrangementer. Gjennom tidene har folk fra hele Norge emigrert til Amerika.

FOTO: AXEL LINDAHL / NORSK FOLKEMUSEUM

på Lillehammer og et foredrag av Liv Birgit Christensen om en norsk utvandrerfamilie 24. april på Gjøvik. Det arrangeres også en utfukt til Norsk utvandrer museum 11. juni. Det kan komme flere arrangementer om utvandring til høsten.

OSLO/AKERSHUS

Flere arrangementer gjennom året, inkludert:

- Kurs i slektsforskning om emigrasjon i mars og april.
- Sommerutfukt til Norsk utvandrer museum 14. juni, med mulig transport i veteranbuss.
- Slektsforskerdagen 25. oktober, der emigrasjon er hovedtemaet.

SOGN OG FJORDANE

De deltar i samarbeid med Nordfjord Sogelag på flere markeringer av utvandrerjubileet, inkludert et seminar 15. mars på Sandane og en kulturkveld 21. juni i Stryn. I tillegg er det planlagt en jubileumstur til USA i juli, der deltakerne følger i fotsporene til norske immigranter. Programmet for høsten er ikke fastsatt, men det vil trolig inkludere kurs og registrering av utvandrere fra fylket.

TELEMARK

De hadde foredrag om emigrasjon i februar, og har et nytt arrangement 22. april, da om utvandringen til Amerika fra Rauland og Lårdal 1837–1900. I tillegg samarbeider de med *Telemarksavisa* om en serie på ti artikler om utvandringen. Leder i Slett og Data Telemark sitter også i interimsstyret for utvandrerjubileet i fylket.

SLEKT OG DATA

FOTO: HANS-OLAV OLDRUP-JOHNSEN

Fra Slekt og Data Telemarks medlemsmøte i februar, hvor Liv Birgit Christensen holdt foredrag om en norsk utvandrerfamilie.

VEST-AGDER

Arrangerer foredrag om utvandringen 1. april, holdt av Fredrik Larsen, redaktør for *Aftenposten Historie*. Videre planer om Amerika er ikke fastsatt, men mer program kan komme.

VESTFOLD

Har et foredrag om migrasjon på de fleste av de månedlige medlemsmøtene gjennom året, samt en tur til Norsk utvandermuseum i juni. I oktober arrangerer de Slektsfestivalen, hvor et av temaene er emigrasjon. De publiserer også cirka én artikkel i uken om utvandringen på nettsidene deres.

ØSTFOLD

De inkluderer emigrasjon som tema på medlemsmøtene, samt skal ha det som tema på Slektsforskerdagen i samarbeid med Oslo/Akershus.

Distriktslagene **Slekt og Data Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Rogaland** har foreløpig ingen konkrete planer knyttet til utvandringjubileet i år. ■ ■

Følg med på distriktslagenes nettsider og Facebook-sider og -grupper for oppdatert informasjon om kommende arrangementer. Oversikten vil bli løpende oppdatert i kalenderen. I tillegg sender de ut nyhetsbrev over hva som skal skje hvor og når.

■ NORWAY HERITAGE PÅ EGNE BEIN

Slekt og Data og Norway Heritage (NH) har i en tid vært i dialog om at Slekt og Data kanskje skulle overtar Norway Heritage for å sikre videre drift (i samarbeid med NH-gründer Børge Solem), slik at allmennheten fortsatt kan ha tilgang til denne verdifulle ressursen.

Slekt og Data har i perioden jobbet med å få på plass finansiering,

imens Norway Heritage har kartlagt egne behov og muligheter. Norway Heritage har nå funnet en måte å drive videre på, uten å måtte overtas av andre. Slekt og Data og Norway Heritage har derfor landet på å avslutte planene om en eventuell overtakelse.

Felles mål var at Norway Heritage skal fortsette å være en verdifull ressurs for folk, og for Slekt og Data er det nettopp dette som er viktig, og ikke hvem som drifter løsningen.

Amerikabrev til glede for alle

Takket være transkriberingsinnsats fra frivillige i Slekt og Data, blir 750 Amerikabrev fra samlingen til Norsk utvandermuseum tilgjengelig digitalt og gjort søkbare. Brevene gir et unikt innblikk i livet til norske utvandrere og deres kontakt med familie og venner i hjemlandet.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Mellom 1825 og 1930 emigrerte rundt 850 000 nordmenn til Amerika. Mange av dem skrev brev hjem om sine opplevelser – både gleder og utfordringer. Brevene inneholdt ofte råd til slektninger og venner som vurderte å reise etter. Mange av disse ble lest høyt i lokalsamfunnene eller publisert i aviser, og bidro til å knytte Norge tettere til verden utenfor.

For å bevare og tilgjengeliggjøre disse unike tidsvitnene har Norsk utvandermuseum og Slekt og Data samarbeidet om et transkriberingsprosjekt siden slutten av 2023. Prosjektet er en del av markeringen av utvandrerjubileet, som i år markerer 200 år siden de første nordmenn reiste til Amerika.

STOR FRIVILLIG INNSATS

Jonny Lyngstad (bildet), landsstyremedlem og leder i Slekt og Data Møre og Romsdal, leder prosjektet sammen med Åge Nortun fra samme distriktslag. Han forteller om hvordan de gikk løs på oppgaven:

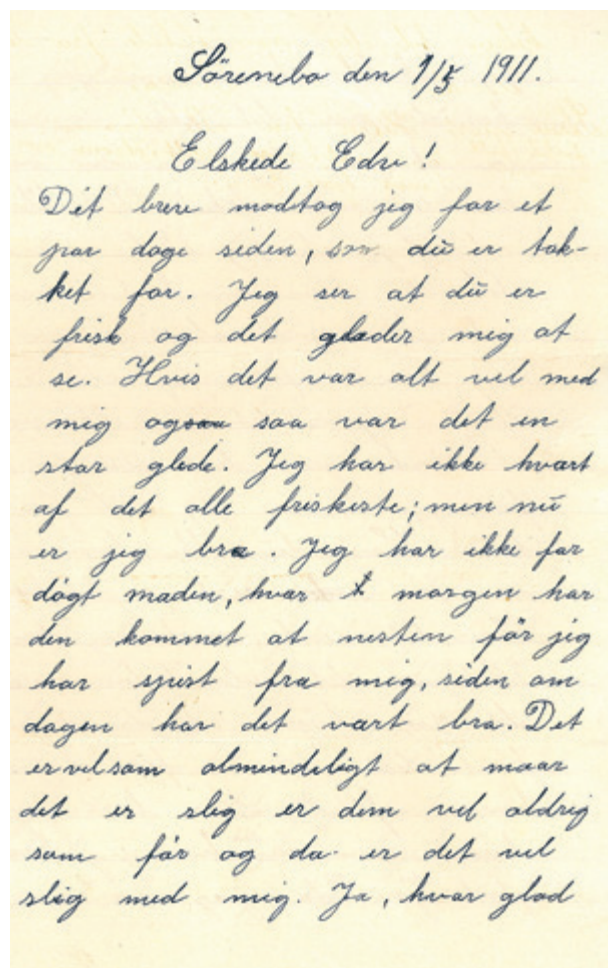
– Jeg tenkte at dette skulle vi få til, men vi trengte hjelp fra flere. Det ble sendt ut en forespørsel til medlemmene i Slekt og Data, og responsen var god. Over 30 meldte seg i løpet av kort tid, og vi fikk satt sammen en gruppe med frivillige fra hele landet. Noen måtte trekke seg underveis, men vi fikk raskt erstattet dem, sier Lyngstad.

Brevet er datert 1. mai 1911 på Sørenebo (Søreinbu) i Lesja og er skrevet av Klara til sin elskede Edvard i Amerika. Brevet slutter slik: «Fra din elskede Klara. God nat, sov sødt, drøm om mig kjære Edv.» FAKSIMILE: NORSK UTVANDERMUSEUM

ELDRE OG NYERE BREV

Breve som skulle transkriberes, spenner over en periode på 136 år, fra 1836 til 1972.

– Derfor trengte vi både folk som kunne lese gotisk skrift fra midten av 1800-tallet, og de som kunne tyde nyere håndskrift. Rundt 300 brev var fra før 1900, resten var skrevet frem til 1972, sier Lyngstad.

Dette er det eldste brevet som er blitt transkribert i dugnaden. Det er sendt fra Niels Arnesen 7. mars 1836 fra Christiania til hans foreldre på Huseby i Spydeberg, rett før han dro over til USA. Neste brev fra ham er datert høsten 1841 fra Providence, hovedstaden i delstaten Rhode Island.

FOTO:
SLEKT OG DATA

FAKSIMILE: NORSK UTVANDRERMUSEUM

Til sammen omfatter prosjektet fire brevsamlinger:

- Julius Blom-brevene: 371 brev (1900–1972).
- Saugstad-brevene: 262 brev (1871–1900).
- Svein Liven-brevene: 76 brev (1899–1927).
- Solvor Sørensen-brevene: 41 brev (1836–1861).

– Vi fikk med oss noen erfarne transkribenter fra Slekt og Data Oslo/Akershus til å ta seg av de eldste brevene, samtidig som jeg selv transkriberte halvparten av disse, forteller Lyngstad.

ORGANISERING AV ARBEIDET

Jonny Lyngstad og Åge Nortun fordelte oppgavene mellom seg. Lyngstad tok ansvar for den tekniske løsningen på nett, mens Nortun sto for kontakten med alle medhjelperne.

– Åge sendte ut kopi av brevene, ajourførte listene på nett og mottok de fleste av de ferdige transkriberingene. Innen mars i fjor var flesteparten av de 750 brevene fordelt til de som ville bidra med transkriberingen, sier Lyngstad.

Frivillige kunne selv velge hvor mange brev de ville ha tilsendt, men de fleste valgte ti brev av gangen. Ved hver utsendelse fikk de en mal for hvordan transkriberingen skulle settes opp.

– I tillegg til å transkribere skulle vi også trekke ut nøkkelord fra brevene, som for eksempel «bolig», «dødsfall» eller «kirkegang». Dette gjør det lettere å søke etter spesifikke temaer i materialet, forklarer han.

De frivillige ble oppfordret til å jobbe i par for å lese korrektur på hverandres arbeid, noe som viste seg å være nødvendig – selv nyere håndskrift kunne være utfordrende å tyde.

– Mye av dette falt på oss to, og da særlig Åge, som her har lagt ned et stort arbeid, sier Lyngstad.

SNART I MÅL

I januar i år kunne de oversende hele brevsamlingen fra Solvor Sørensen til Norsk utvandermuseum. Nå nærmer prosjektet seg slutten.

– Vi regner med at alle brevene vil være ferdige og overlevert i løpet av mars, sier Lyngstad.

Han har lang erfaring med tyding av gotisk skrift, blant annet gjennom webinarer for Slekt og Data (som du finner på nettsiden vår).

– Da jeg starta på dette prosjektet, tenkte jeg at det kunne vært artig å teste blant medlemmene våre, for å se hvor gode enkelte var blitt i å tyde gotisk håndskrift. Da jeg kontakta Åge, sa han ja med en gang. Han ønska seg en ny utfordring og ville bidra mer aktivt i Slekt og Data, avslutter Lyngstad.

De transkriberte Amerikabrevene vil bli publisert på Digitalarkivet senere i år. Norsk utvandermuseum vil gi mer informasjon etter hvert.

BIDRAGSYTERE I AMERIKABREV

Møre og Romsdal: Jonny Lyngstad, Åge Nortun, Guri Otnes, Mette Andreassen, Halstein Spjelkavik, Annlaug Lianes, Erling Nerheim, Per Olav Hansen, Thor Stabell Muri, Øyvind Beite, Leif Terje Bergseth, Gunvor Gussiås, Harald Valved, Tore Nyland, Ole Morten Aarø, Helge Magne Mjelve, Torunn Absalonsen, Roger Rasch Larsen, Olga Frøland Emblemsvåg, Randi Viddal, Liz Günther, Kåre Stafset, Vebjørn Fiksdal, Ola Jakobsen, Irene Glærum og Paul Bakkmyr.
Oslo/Akershus: Ole Huuse, Thorun Huuse og Kjell Evensen.
Sogn og Fjordane: Reidun Borgestrand, Bjarne Husevåg og Tor William Eikemo.
Østfold: Gro Hjelle. **Nord:** Laila Lanes.
Hordaland: Per Ove Uthaug.

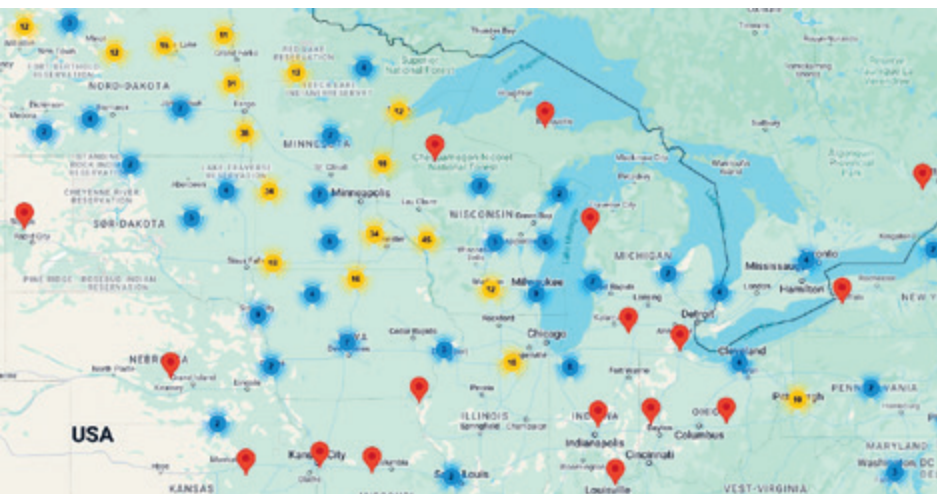
Norske emigranter i Gravminner

*Har du slektninger som emigrerte og ble gravlagt i utlandet?
Nå kan du finne og registrere disse i Gravminner! – Prosjektet har fått stor
interesse, sier Renathe-Johanne Wågenes, faglig leder for Gravminner.*

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Avgang med D/S Stavangerfjord i 1919. FOTO: ANDERS BEER WILSE / NORSK FOLKEMUSEUM

Stadig flere gravminner fra USA og Canada blir registrert. I kartvisningen kan du zoome inn og velge gravplasser du vil søke i. SKJERMUMP: SLEKT OG DATA

Niels (Nils) Ausenhus (Aasenhus)

Født 01.01.1860. Død 02.10.1932

Concordia, Worth County, Iowa

SKJERMUMP: SLEKT OG DATA

Eksempel på hvordan både en persons opprinnelige norske navn og amerikanske navn registreres i Gravminner.

– Etter at vi i fjor åpnet for muligheten for registrering av graver i utlandet, har vi sett stor interesse fra folk som ønsker å dokumentere hvor deres forfedre ble gravlagt, forteller Wägenes.

Så langt er 747 gravplasser i USA og 67 i Canada registrert i Gravminner. Alle disse har koordinater, slik at man kan se hvor de ligger geografisk. Totalt er over 3000 graver fra emigranter og deres etterkommere registrert.

– Vi mottar stadig flere registreringer og ser et stort engasjement for å dokumentere slektshistorie. Dette gjør det enklere for andre å spore opp sine forfedre, sier hun.

KARTVISNING

Når du søker etter personer i Gravminner, er det mulig for medlemmer å søke på tvers av landegrenser, eller avgrense søk til spesifikke land. I tillegg kan man bruke kartvisningen til å se gravplassene plassert geografisk.

– Kartfunksjonen gir en fin visuell oversikt over hvor gravplassene befinner seg, og kan være til stor hjelp for de som leter etter slekt i utlandet, forklarer Wägenes.

For å få frem kartet når du søker etter gravplasser, kan du velge «kartvisning» i stedet for standard «listevissning».

Det er viktig å huske at en kun kan laste opp bilder man eier selv eller har fått godkjenning til å publisere, understreker hun.

Også bilder av selve gravplassene er av interesse.

Disse kan sendes til gravreg@slektogdata.no.

– Alle registrerte gravplasser har sin egen side der vi kan legge inn oversiktsbilder. Foreløpig har vi få slike bilder, så vi oppfordrer folk til å bidra, sier Wägenes.

VIL DU BIDRA?

For å registrere en grav, må gravplassen være oppført i systemet. Mangler en gravplass, kan du sende en e-post til gravreg@slektogdata.no. Deretter kan du selv legge inn personen. Registreringen gjøres på nettsiden vår.

Wägenes forklarer hvordan navn bør registreres:

– Siden mange emigranter endret navn i utlandet, registrerer vi både det opprinnelige norske navnet og det amerikaniserte navnet, sier hun.

Eksempel: NAVN I UTLANDET: Andrew Johanson.

NAVN I NORGE: Anders Johannessen.

Slik registreres det i Gravminner:

☉ FORNAVN: Andrew (Anders).

☉ ETTERNAVN: Johanson (Johannessen).

Det er ønskelig at man legger inn henvisning til kilder hvor personen er nevnt i Norge. Dette kan være kirkebøker, folketellinger og så videre.

BILDER AV GRAVER OG GRAVPASSER

I tillegg til å registrere graver, kan du også laste opp bilder av disse og gravplasser.

– Vi har fått inn bilder på noen av gravene, men tar gjerne imot flere.

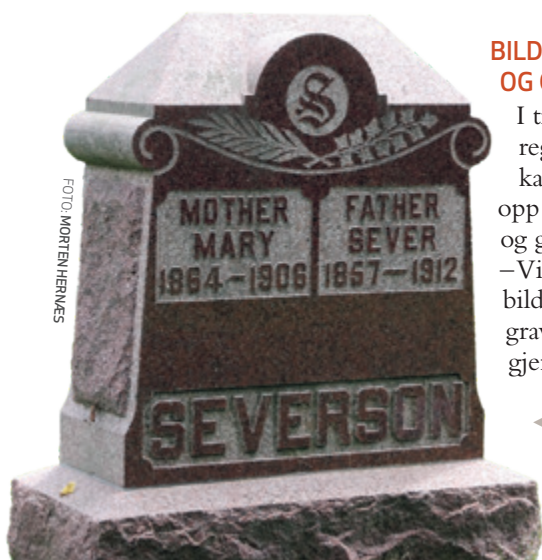

FOTO: MORTEN HERNES

◀ Gravstøtte på en norsk kirkegård i Wisconsin.

MIGRASJONSÅRET 2025

I forbindelse med Migrasjonsåret 2025, da det er 200 år siden den første organiserte utvandringen fra Norge til Amerika, har Gravminner et spesielt fokus på USA og Canada. Likevel er registreringer fra andre deler av verden også velkomne.

– Har du informasjon om slektninger gravlagt i andre land, mottar vi gjerne dette også, avslutter Wägenes. ■ ■

NORGE P.P.
Returadresse:
Slekt og Data
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Få nyttige tips!

Slekt og Datas nybegynnerhefte gir deg:

- Innføring i de viktigste kildene og hvor du finner disse.
- Oversikt over ulike arkiv du kan søke i.
- Tips og råd til hvordan du kan samle og formidle informasjonen du finner.

Kjøpes her: <https://slektogdata.no/nb/butikk>

Medlemspris
kr 249,-

